

Analýza kulturního prostředí Středočeského kraje

kapitola: Financování kultury

Verze prosinec 2023, bez jazykové korektury

Zadavatel:

Středočeský kraj
Zborovská 11
150 21 Praha 5

Zpracovatel:

ONplan lab, s.r.o.
Karmelitská 18/379,
118 00 Praha 1 - Malá Strana

Zpracovatelský tým:

Ing. Mgr. Markéta Čiháková
MgA. Olga Škočová Bláhová

Obsah

ANALÝZA KULTURNÍHO PROSTŘEDÍ STŘEDOČESKÉHO KRAJE	1
1 ÚVOD.....	7
2 VÝDAJE STŘEDOČESKÉHO KRAJE NA KULTURU A KULTURNÍ DĚDICTVÍ	9
2.1 CELKOVÉ VÝDAJE STŘEDOČESKÉHO KRAJE	9
2.2 CELKOVÉ ÚČELOVÉ VÝDAJE STŘEDOČESKÉHO KRAJE	10
2.3 VYUŽÍVÁNÍ VLASTNÍCH FINANČÍ A DOTACÍ.....	12
2.4 STRUKTURA FINANCOVÁNÍ KULTURY DLE ODVĚTVOVÝCH PARAGRAFŮ	14
3 DOTAČNÍ OBLASTI STŘEDOČESKÉHO KRAJE	15
4 VÝDAJE STŘEDOČESKÉHO KRAJE A OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ V REGIONU V OBLASTI KULTURY A PAMÁTKOVÉ PÉČE.....	19
4.1 PROVOZNÍ VÝDAJE STŘEDOČESKÉHO KRAJE NA PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE V REGIONU.....	19
4.2 VÝDAJE OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ V OBLASTI KULTURY A PAMÁTKOVÉ PÉČE	21
4.3 ČERPÁNÍ DOTACÍ STŘEDOČESKÉHO KRAJE VE SPRÁVNÍCH OBVODECH OBCÍ S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ	24
5 SROVNÁNÍ VÝDAJŮ NA KULTURU A PAMÁTKOVOU PÉČI STŘEDOČESKÉHO KRAJE A DALŠÍCH REGIONŮ	29
5.1 VÝDAJE KRAJŮ ČR NA KULTURU A PAMÁTKOVOU PÉČI	29
5.2 SROVNÁNÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ NA KULTURU A KULTURNÍ DĚDICTVÍ VE VYBRANÝCH REGIONECH.....	35
5.3 ČERPÁNÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ MINISTERSTVA KULTURY NA KULTURU A PAMÁTKOVOU PÉČI VE STŘEDOČESKÉM KRAJI	42
6 SOUHRN ZJIŠTĚNÍ KAPITOLY.....	43
7 NÁVRH HODNOT A PROBLÉMŮ	45

1 Úvod

Kapitola Financování představuje dynamiku financování kultury a památkové péče ve Středočeském kraji. Kapitola se zabývá stabilitou financování kultury v posledních 10 letech v kontextu celkového rozpočtu, respektive výdajů kraje.

Představen je také vývoj dotačních programů pro oblast kultury a památkové péče, které podporují rozvoj kulturních služeb a kulturně-komunitní nabídky pro obyvatele i návštěvníky obcí všech velikostí stejně jako revitalizaci kulturního dědictví.

Dále jsou představeny výdaje Středočeského kraje na kulturu a památkovou péči do obcí. Tato podkapitola se věnuje rozložení financí Středočeského kraje do regionu skrze příspěvkové organizace a jejich detašovaná pracoviště, sleduje čerpání krajských dotací v jednotlivých správních obvodech obcí s rozšířenou působností (SO ORP) a poměry kulturních výdajů obcí s rozšířenou působností vůči výdajům kraje do jejich obvodů.

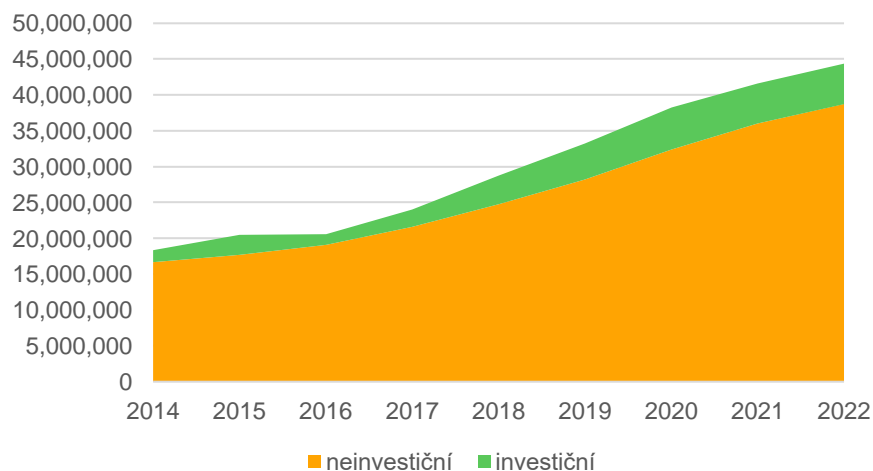
Podkapitola Benchmarking srovnává financování kultury a památkové péče Středočeského kraje s vybranými kraji ČR. Krom výdajů na kulturu jsou srovnávány i dotační systémy v krajích a úspěšnost aktérů v jednotlivých krajích ČR v čerpání dotací z programů Ministerstva kultury České republiky (MK ČR). Mezi použité zdroje patří data sbíraná krajským úřadem Středočeského kraje, Monitor – státní pokladna, webové stránky srovnávaných krajů a případně veřejně dostupné zpracované analýzy.

2 Výdaje Středočeského kraje na kulturu a kulturní dědictví

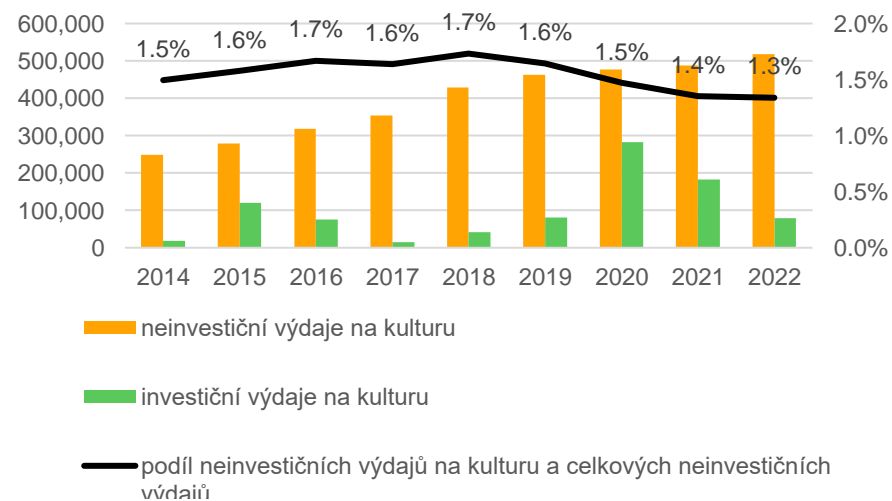
2.1 Celkové výdaje Středočeského kraje

Celkové výdaje Středočeského kraje vzrostly za sledované období o 146 % z 18 miliard na 44,4 mld., investiční i neinvestiční výdaje měly tempo růstu obdobné. Absolutně rostly také neinvestiční výdaje na kulturu (z 248,8 milionů na 518,3 mil., tj o 108 %), jejich podíl na celkových výdajích se však od roku 2018 snižoval. Významnou část krajského rozpočtu však tvoří dotace od státu na mandatorní výdaje, například na rostoucí platy učitelů. Na přerozdělení těchto prostředků nemá kraj žádný vliv. Z tohoto důvodu pro účely této analýzy porovnáváme jak výdaje na kulturu vůči celkovým výdajům kraje, tak výdaje na kulturu vůči výdajům po odečtení státních dotací, tedy účelovým výdajům kraje.

Graf 1 Celkové investiční a neinvestiční výdaje Středočeského kraje v letech 2014–2022 (v tis. Kč)

Graf 2 Investiční a neinvestiční výdaje na kulturu a podíl neinvestičních výdajů na kulturu na celkových neinvestičních nákladech kraje v letech 2014–2022 (v tis. Kč)

Zdroj dat: Středočeský kraj, 2023

2.2 Celkové účelové výdaje Středočeského kraje

Neinvestiční výdaje z vlastních financí Středočeského kraje se během sledovaného období téměř zdvojnásobily z 5,6 miliard korun na 10,6 miliard. Podíl výdajů na kulturu z této částky se pohybuje se mezi 4,5 a 5,9 %, od roku 2019 do roku 2022 podíl klesl o jedno %.

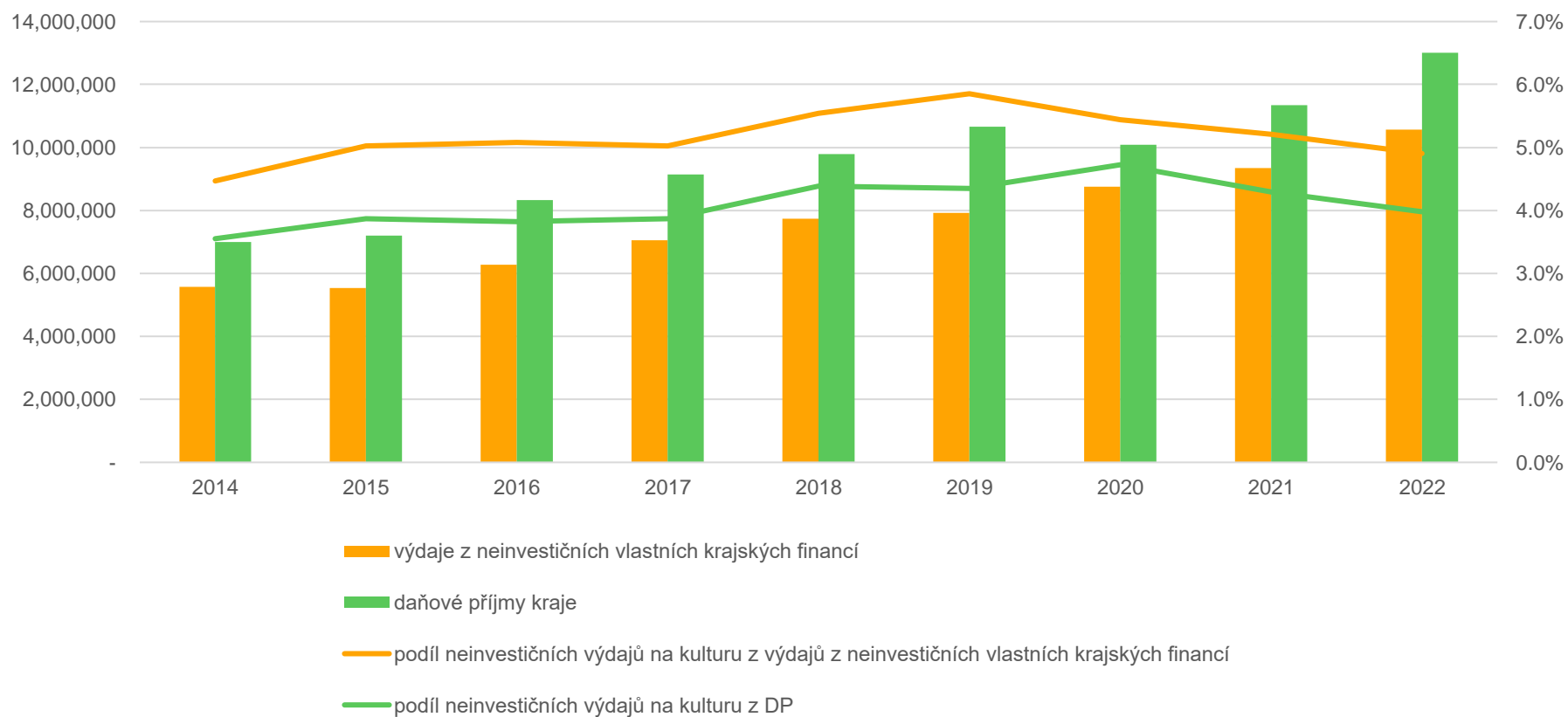
Významný nárůst zaznamenaly také daňové příjmy kraje. Ty ze 7 miliard korun vzrostly na 13 miliard a podíl neinvestičních výdajů na kulturu z daňových výdajů se pohyboval mezi 3,5 % a 4,8 %, od roku 2020 podíl klesl o necelé jedno procento.

Pro analýzu byly záměrně vybrány kategorie rozpočtu daňové příjmy a neinvestiční výdaje z vlastních krajských financí, protože o jejich rozdělení plně rozhoduje kraj a na jejich základě lze pomyslně určit, jakou prioritu má kultura pro krajskou samosprávu. Byly tedy vynechány dotace (příjmy) a mandatorní výdaje, na které krajská samospráva nemá vliv.

V Graf 3 jsou také za účelem zjištění dlouhodobého trendu uvažovány pouze neinvestiční výdaje. V případě započtených investic totiž dochází ke značným výkyvům, které pro tento účel nejsou relevantní.

Výdaje na kulturu a kulturní dědictví tvoří běžné i kapitálové výdaje vybraných paragrafů oddílu 33 (Kultura, církve a sdělovací prostředky) rozpočtu. Výdaje kraje v rámci tohoto paragrafu obsahují jak příspěvky na provoz zřizovaných příspěvkových organizací, tak rovněž prostředky určené na dotační řízení kraje, ze kterého financuje aktivity obcí, jejich organizací i nezávislých aktérů a další.

Graf 3 Daňové příjmy kraje a neinvestiční výdaje z vlastních krajských financí a podíl neinvestičních výdajů na kulturu z těchto kategorií v letech 2014–2022 (v tis. Kč)

Zdroj dat: Středočeský kraj, 2014–2022, Monitor státní pokladny 2023

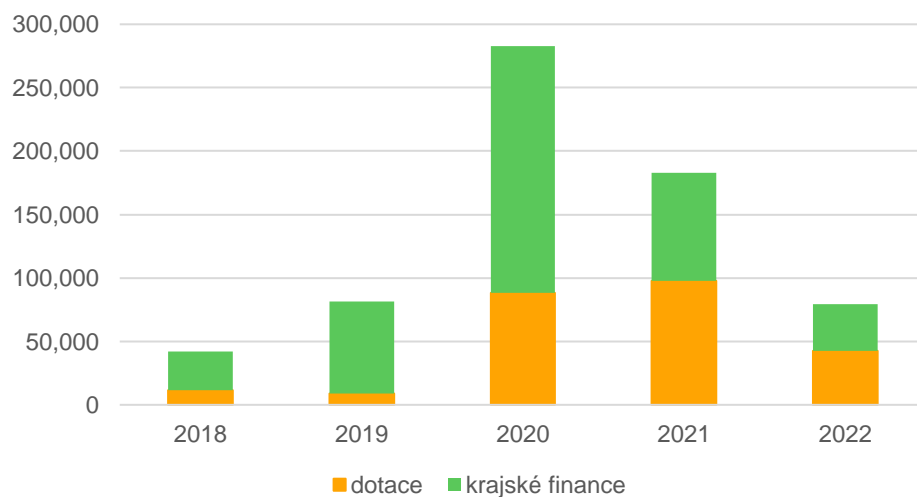
2.3 Využívání vlastních financí a dotací

Středočeský kraj financuje kulturu především z vlastních prostředků. U neinvestičních výdajů tvořily v letech 2018–2022 vlastní finance 99 % zdrojů, s výjimkou roku 2021, kdy se jednalo o 97 %. Rozhodování o neinvestičních výdajích pro kulturu je tak zcela v rukou kraje.

U investičních výdajů je role dotací výraznější, v posledních dvou letech financovaly dotace krajské investice do kultury dokonce z 54 %. Výše investičních výdajů značně kolísá, ale lze konstatovat, že podíl dotací se zvyšuje a kraj se tak zlepšuje v jejich čerpání (viz Graf 4).

Mezi největší investice patřilo rozšíření Skanzenu Vysoký Chlumeč (Hornické muzeum Příbram), nákup nového zářiče do Muzea Rožtoky u Prahy a výstavba knihovny v Českém muzeu stříbra (viz Tabulka 1).

Graf 4 Rozdělení investic do kultury ve Středočeském kraji dle původu financí v letech 2018-2022 (v tis. Kč)

Zdroj dat: Středočeský kraj, 2023

Tabulka 1 Investiční akce financované vlastního rozpočtu Středočeského kraje v letech 2014-2022

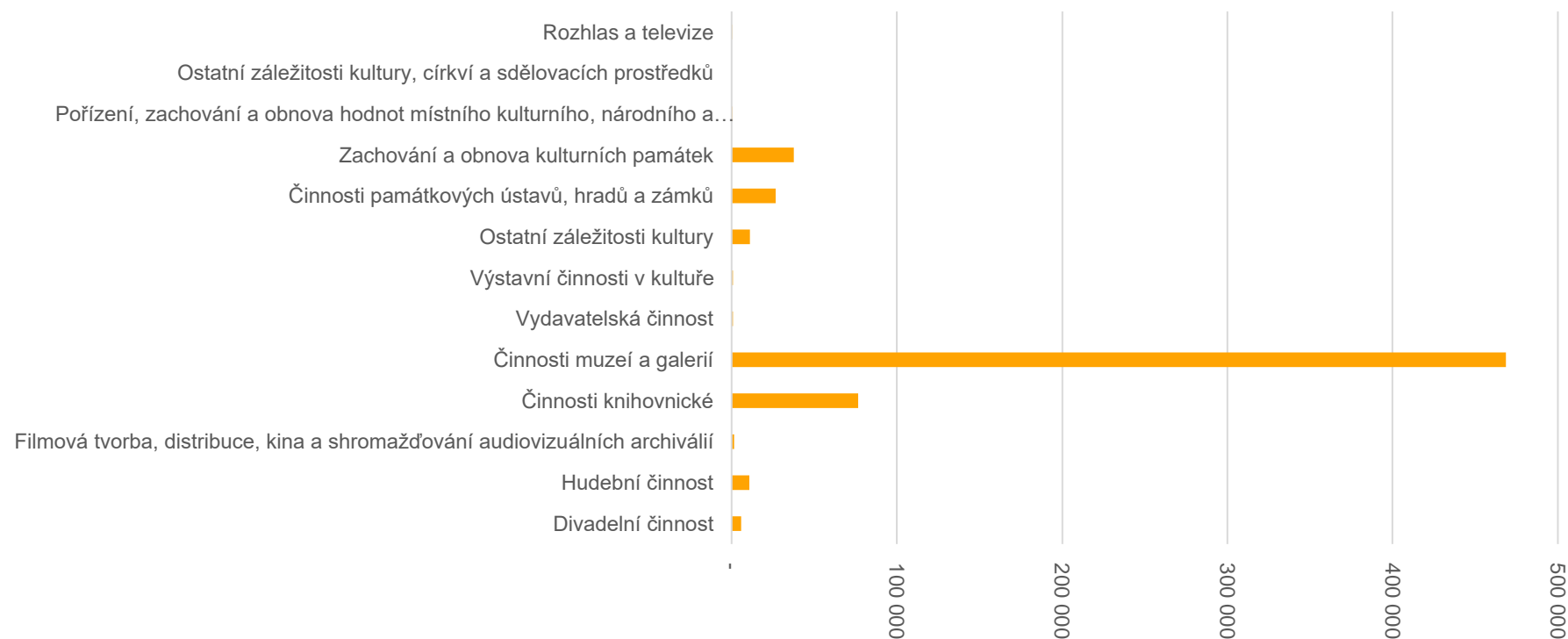
období	projekt	částka v tis. Kč
2014–2022	Památník národního útlaku a odboje Panenské Břežany (č. akce 1913)	13 259,09
2017	Nákup nového zářiče Muzeum Roztoky u Prahy (č. akce 3343)	16 553,70
2017	Pořízení nemovitosti Bytíz s pozemky včetně strojního vybavení (č. akce 3399)	3 690,06
2018–2020	Výstavba knihovny České muzeum stříbra (č. akce 3838)	15 644,09
2018–2020	Sbírkotvorná činnost příspěvkových organizací (č. akce 5085)	4 999,99
2019	Výměna venkovního schodiště – České muzeum stříbra (č. akce 5457)	6 316,76
2019	Rekonstrukce střechy a souvisejících interiérových podhledů, České muzeum stříbra (č. akce 5875)	4 790,81
2019–2020	Rozšíření Skanzenu V. Chlumec Hornické muzeum Příbram (č. akce 5187)	19 061,00
2021–2022	Prodloužení podchodu Muzeum Roztoky u Prahy (č. akce 5571)	11 240,61
2022	Koupě Hrabalovy chaty (č. akce 6888)	9 900,00

Zdroj: Středočeský kraj, 2023

2.4 Struktura financování kultury dle odvětvových paragrafů

V následujícím grafu je zobrazeno rozložení financí v rámci odvětvových paragrafů v oblasti kultury. Převážná část financí směřovala v roce 2022 do podpory činnosti muzeí a galerií (73 %, tj. 469 milionů korun). Na knihovnickou činnost bylo alokováno 12 % prostředků (76 milionů korun), do zachování a obnovy kulturních památek 6 % (38 milionů) a do činnosti památkových ústavů, hradů a zámků 4 % (27 milionů). Ostatní odvětví se na rozpočtu podílely méně než 2 % (viz Graf 5).

Graf 5 Výdaje na kulturu ve Středočeském kraji dle odvětvových paragrafů v roce 2022 (v tis. Kč)

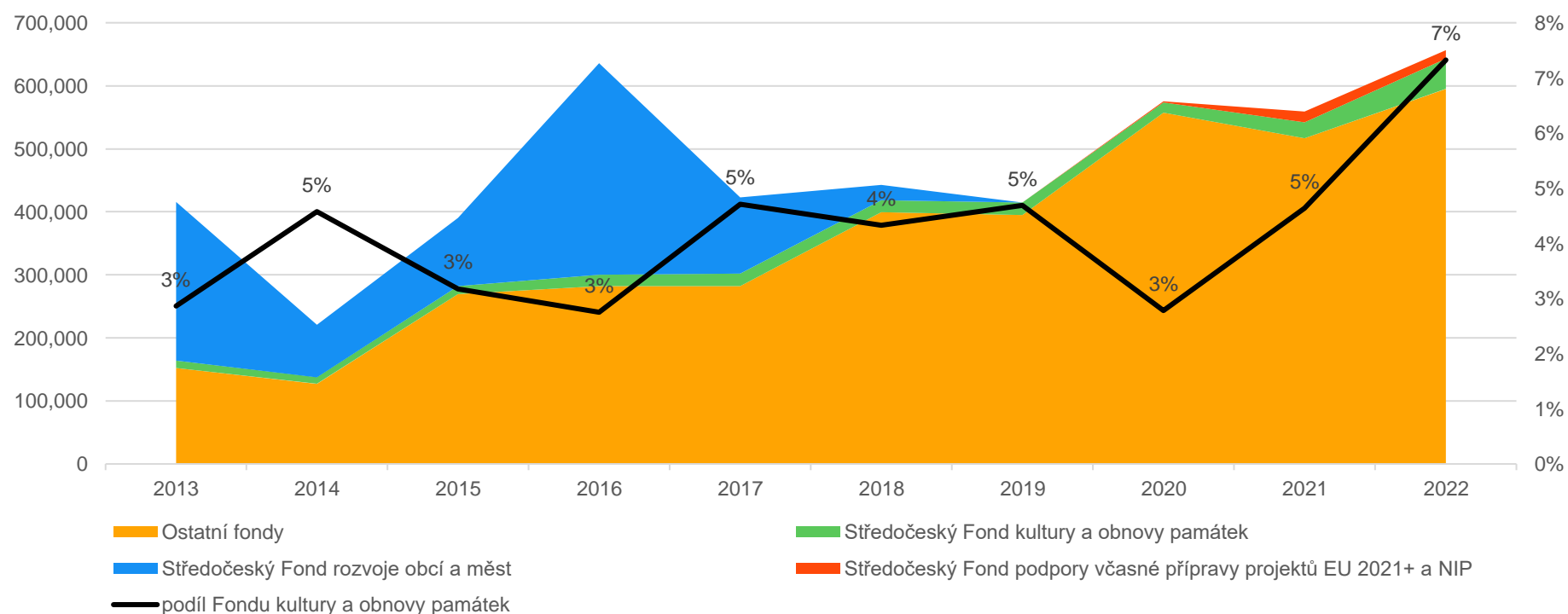

Zdroj dat: Středočeský kraj, 2022

3 Dotační oblasti Středočeského kraje

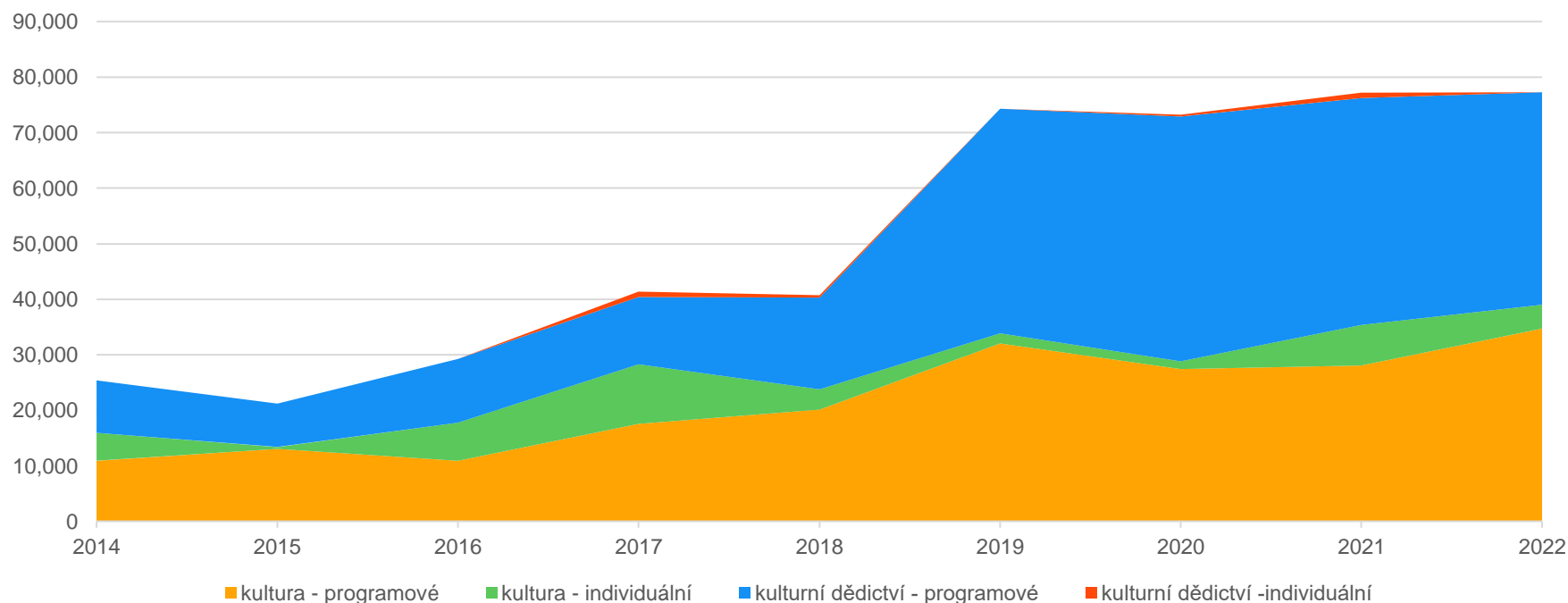
Ve Středočeském kraji je oblast kultury podporována především z Fondu kultury a obnovy památek. Okrajově financuje kulturu Fond podpory včasné přípravy projektů EU 2021+ a NIP a v minulosti také Středočeský fond rozvoje obcí (viz Graf 6). Podíl financí čerpaných z Fondu kultury z celého objemu prostředků ve fondech kraje se v letech 2013 až 2021 pohyboval mezi 2,7 % a 4,7 %, v roce 2022 však dosáhl 7,3 % a v roce 2023 k 31. 5. překročil 9 %.

Graf 6 Alokace ve fondech Středočeského kraje za léta 2013–2022 a podíl Fondu kultury a obnovy památek (v tis. Kč)

Zdroj dat: Středočeský kraj, 2023

Graf 7 Dotace do kultury a kulturního dědictví a poměr programových a individuálních dotací (v tis. Kč)

Zdroj dat: Středočeský kraj, 2023

Vývoj dotací do kultury a kulturního dědictví lze rozdělit do dvou etap – před rokem 2019 a po něm. V letech 2015 až 2018 s drobnými výkyvy zvolna rostly z 29,4 milionů na 40,7 milionů korun. V roce 2019 došlo k meziročnímu růstu vysokému růstu programových dotací na kulturní dědictví, oproti roku 2018 se zvýšily o 144 % (z 16,5 mil na 40,4 mil.). Celkově se dotace zvýšily na 74,3 milionů a od tohoto roku se zvyšují jen nepatrně.

Středočeský kraj rozděluje většinu svých dotací do kultury a kulturního dědictví prostřednictvím programů. V oblasti kulturního dědictví byla v pěti letech ze sledovaného období podpora dokonce výlučně programová.

V oblasti kultury je podíl individuálních dotací větší, avšak silně nekonzistentní – ve třech letech nepřesáhl 10 %, v jiných třech naopak překročil 30 %.

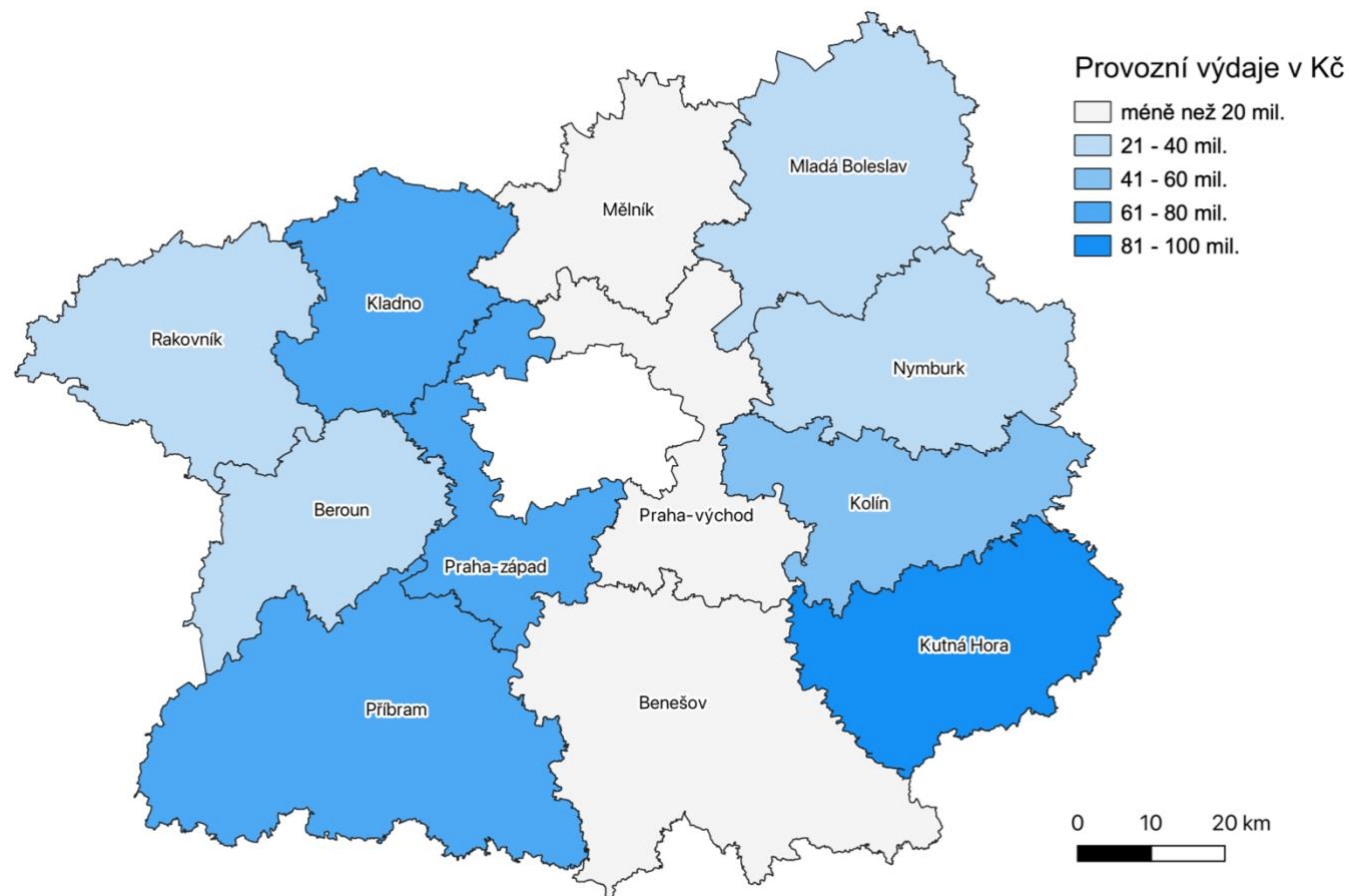
Polovina prostředků šla do programové podpory památek, 45 % pak do programové podpory kultury. 6 % pokryly individuální dotace do kultury.

Programové dotace jsou v případě střeoěeského kraje pŕidělovány z fondů, programů, koncepční podpory divadel, archeologie a regionální funkce knihoven. V programech na rok 2022 (viz Tabulka 3) bylo alokováno 11,4 mil. do programu na podporu kultury, 2,1 mil. na podporu základních knihoven, 8,3 mil. na podporu regionálních funkcí statutárních divadel a 12,6 mil. na obnovu památek.

4 Výdaje Středočeského kraje a obcí s rozšířenou působností v regionu v oblasti kultury a památkové péče

4.1 Provozní výdaje Středočeského kraje na příspěvkové organizace v regionu

Obrázek 1 Provozní výdaje kraje do příspěvkových organizací Středočeského kraje dle okresů v roce 2022

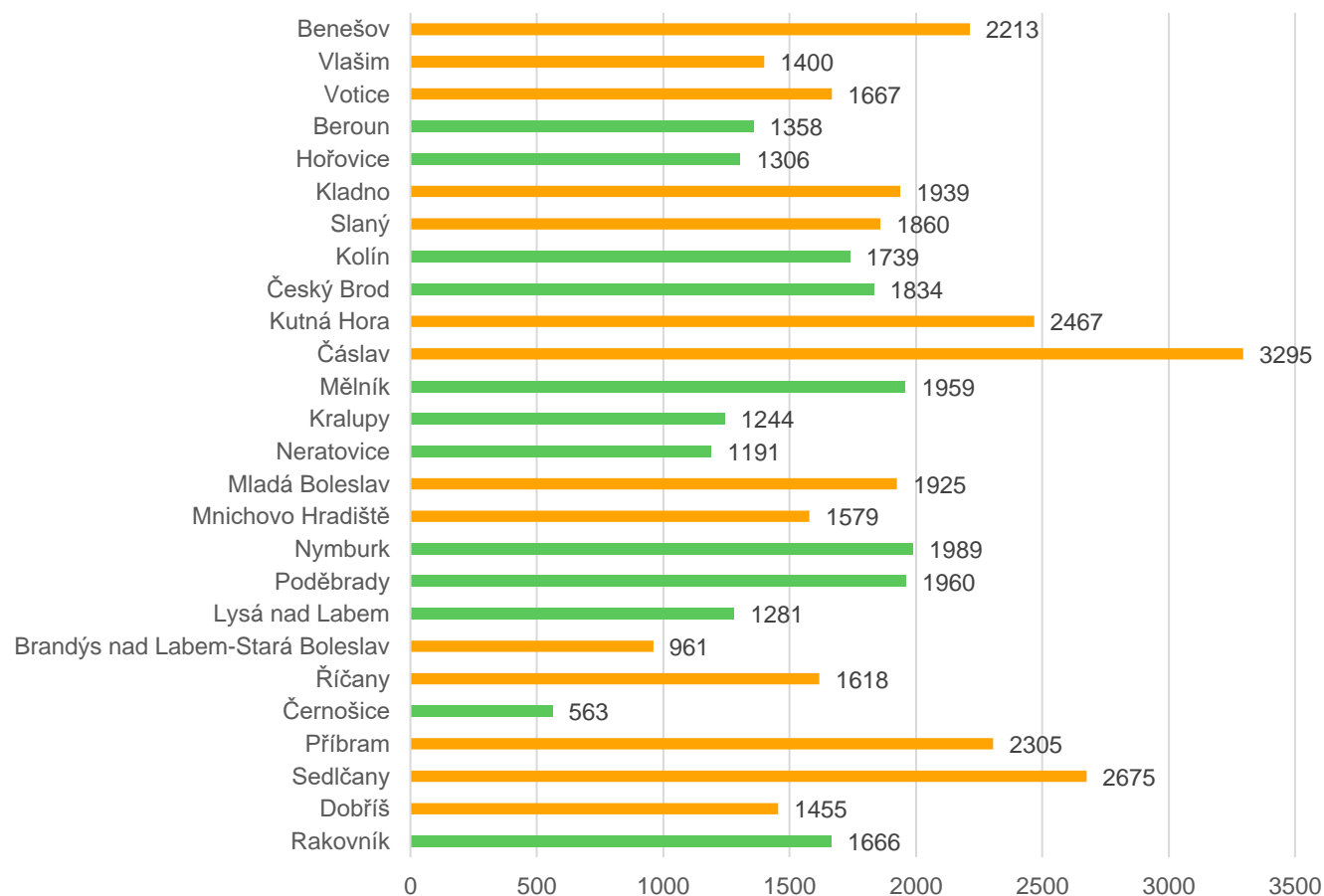
Zdroj dat: Středočeský kraj, 2022, zpracoval: ONplan, 2023

Kartogram na Obrázek 1 znázorňuje výdaje Středočeského kraje do jeho příspěvkových organizací v jednotlivých okresech, přičemž v každém okrese se nachází alespoň jedna.

Kraj zřizuje celkem 18 příspěvkových organizací v oblasti kultury a kulturního dědictví, jejichž provoz v roce 2022 financoval 492,4 milionu korun. Největší objem prostředků směřoval do okresu Kutná Hora prostřednictvím Galerie Středočeského kraje v Kutné Hoře (66,6 milionů korun) a Českého muzea stříbra (25,3 mil.), do okresu Kladno se Středočeskou vědeckou knihovnou v Kladně (52,8 mil.) a Sládečkovým vlastivědným muzeem v Kladně (20,3 mil.), dále okresu Praha-západ, kde se nachází Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy (51,8 mil.) a Regionální muzeum v Jílovém u Prahy (13,4 mil.) s Hornickým (47,7 mil.), Dvořáka ve Vysoké u Příbrami (8,9 mil.) a Památníkem K. Čapka ve Staré Huti u Dobříše (6,3 mil.).

4.2 Výdaje obcí s rozšířenou působností v oblasti kultury a památkové péče

Graf 8 Běžné výdaje ORP Středočeského kraje na kulturu (paragraf 33 rozpočtu) v roce 2022 v přepočtu na obyvatele v Kč, obce jsou za sebou řazeny dle okresu, do kterého patří

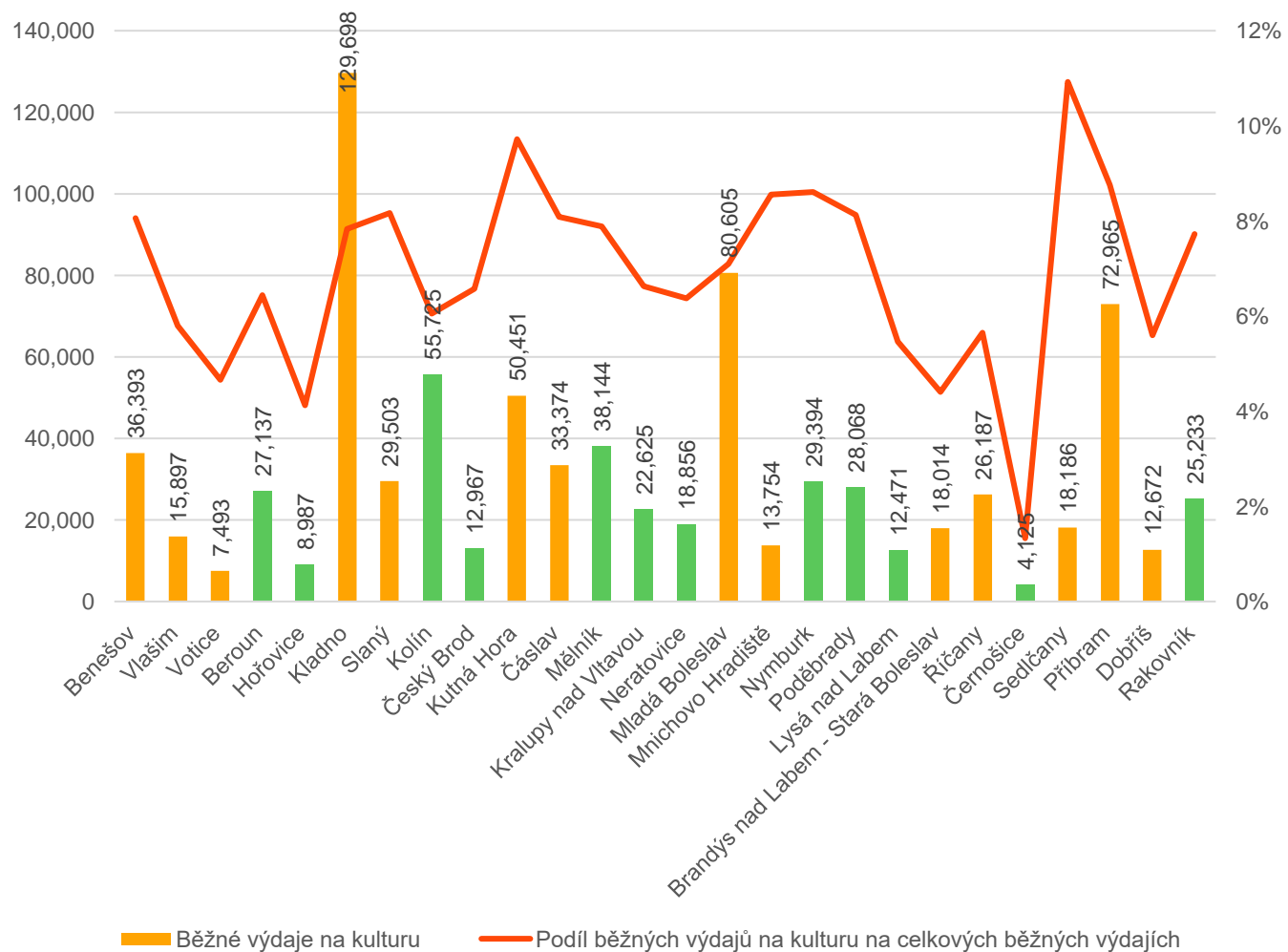
Zdroj dat: Monitor státní pokladny, ČSÚ, 2023, zpracoval: ONplan, 2023

Graf 8 ukazuje běžné výdaje jednotlivých ORP na oblast kultury a kulturního dědictví (paragraf 33 rozpočtu) v přepočtu na obyvatele. Z tohoto pohledu mají nejvyšší běžné výdaje na kulturu města Čáslav, Sedlčany, Kutná Hora, Příbram a Benešov.

Pokud vezmeme v úvahu průměrné výdaje na obyvatele v jednotlivých okresech, nejvyšších částek dosahují ORP v okresech Kutná Hora (2881 Kč), Příbram (2145 Kč) a Kladno (1899 Kč), tedy okresy s nejvyšší alokací do PO ze strany Středočeského kraje (viz Obrázek 1). Výjimku tvoří okres Praha-západ, kde sídlí významná PO, Středočeské muzeum v Roztokách u Prahy. Jediným ORP v okrese jsou Černošice, které nemají v oblasti kultury regionální funkci a zajišťují kulturní vyžití pouze pro obec či nejbližší okolí.

Lze tak tvrdit, že výdaje kraje do PO korelují s vyšší výdajů jednotlivých ORP.

Graf 9 Běžné výdaje ORP Středočeského kraje na kulturu (paragraf 33 rozpočtu) v tis. Kč a jejich podíl na celkových běžných výdajích v roce 2022

Při pohledu na Graf 9, který zobrazuje běžné výdaje ORP v absolutních hodnotách, je patrné, že výdaje kopírují velikost města a jeho regionální význam (Mladá Boleslav a Kladno) nebo rozsah kulturní infrastruktury, kterou zřizuje (Příbram).

O důležitosti kultury pro ORP může vypovídat také podíl běžných výdajů na kulturu na celkových běžných výdajích. Největší podíl výdajů na kulturu mají Sedlčany (11 %), Kutná Hora (10 %), Mnichovo Hradiště, Nymburk a Příbram (po 9 %). Naopak v Černošicích směřuje na provoz kultury pouhé jedno procento neinvestičního rozpočtu města.

Zdroj dat: Monitor státní pokladny, 2023, zpracoval: ONplan, 2023

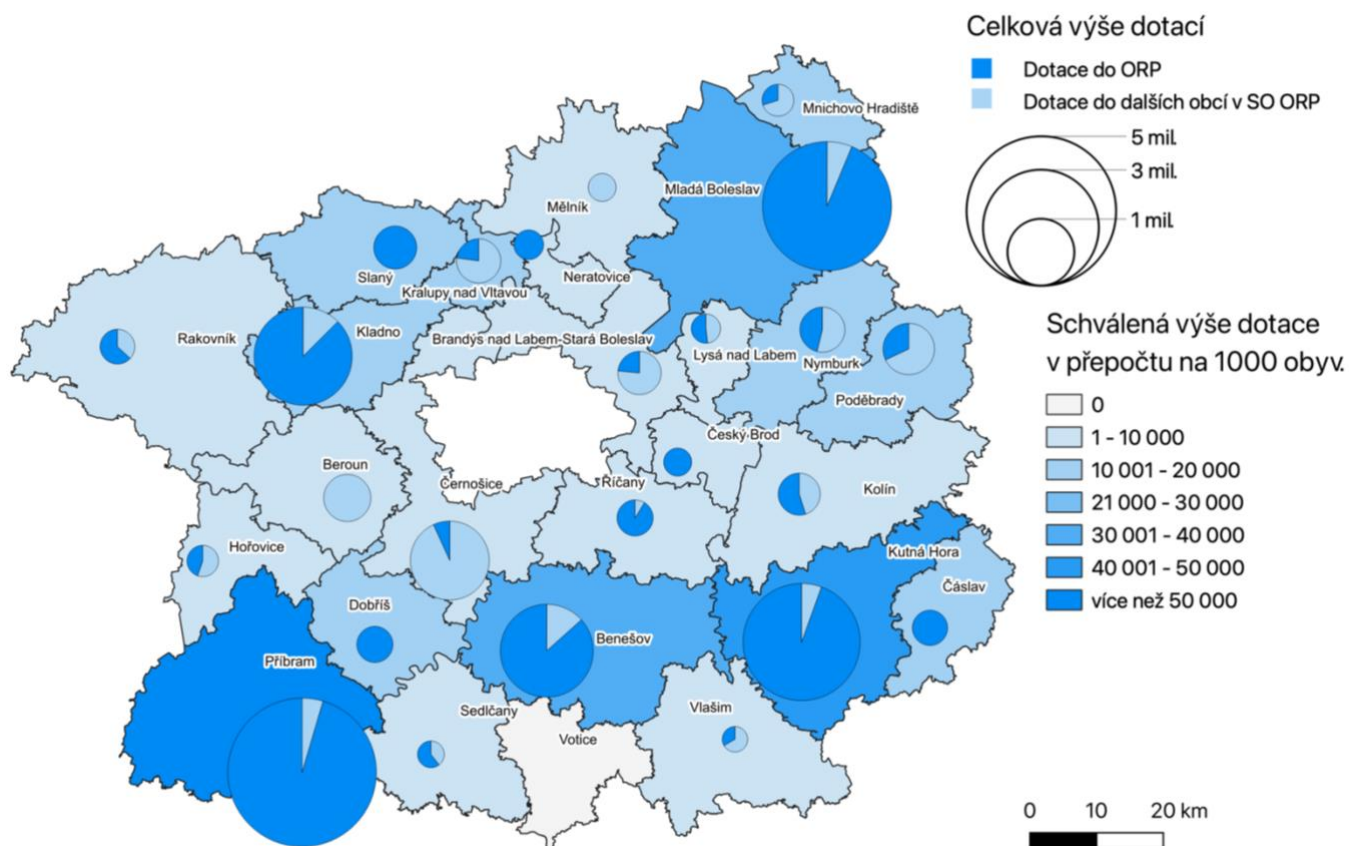
Tabulka 2 Běžné výdaje ORP Středočeského kraje do kultury a památkové péče v porovnání s celkovými běžnými výdaji a daňovými příjmy v roce 2022

Obec	Počet obyvatel	Běžné výdaje na kulturu	Běžné výdaje - celkem	Podíl běžných výdajů na kulturu na celkových běžných výdajích	Daňové příjmy	Podíl běžných výdajů na kulturu na daňových příjmech
Kladno	66 903	129 698	1 655 958	8 %	1 535 330	8 %
Mladá Boleslav	41 868	80 605	1 136 622	7 %	1 076 424	7 %
Kolín	32 046	55 725	920 169	6 %	733 983	8 %
Příbram	31 651	72 965	833 667	9 %	731 806	10 %
Kutná Hora	20 450	50 451	518 903	10 %	474 815	11 %
Beroun	19 984	27 137	421 579	6 %	456 620	6 %
Mělník	19 472	38 144	483 275	8 %	449 662	8 %
Brandýs nad Labem - Stará Boleslav	18 755	18 014	409 448	4 %	442 474	4 %
Kralupy nad Vltavou	18 189	22 625	341 105	7 %	401 014	6 %
Benešov	16 448	36 393	451 448	8 %	405 926	9 %
Říčany	16 182	26 187	463 944	6 %	423 559	6 %
Slaný	15 862	29 503	361 351	8 %	355 059	8 %
Neratovice	15 831	18 856	295 754	6 %	336 870	6 %
Rakovník	15 142	25 233	326 783	8 %	338 599	7 %
Nymburk	14 780	29 394	341 465	9 %	357 679	8 %
Poděbrady	14 317	28 068	345 243	8 %	331 500	8 %
Vlašim	11 357	15 897	274 413	6 %	256 726	6 %
Čáslav	10 128	33 374	412 871	8 %	401 993	8 %
Lysá nad Labem	9 732	12 471	228 374	5 %	221 273	6 %
Mnichovo Hradiště	8 711	13 754	160 871	9 %	191 187	7 %
Dobříš	8 707	12 672	226 352	6 %	193 751	7 %
Černošice	7 329	4 125	310 488	1 %	205 482	2 %
Český Brod	7 071	12 967	197 211	7 %	167 881	8 %
Hořovice	6 882	8 987	217 668	4 %	175 661	5 %
Sedlčany	6 799	18 186	166 478	11 %	146 452	12 %
Votice	4 495	7 493	160 782	5 %	124 147	6 %

Zdroj dat: Monitor státní pokladny, 2023, zpracoval: ONplan, 2023

4.3 Čerpání dotací Středočeského kraje ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností

Obrázek 2 Výše schválených dotací na kulturu do správních obvodů obcí s rozšířenou působností za rok 2022

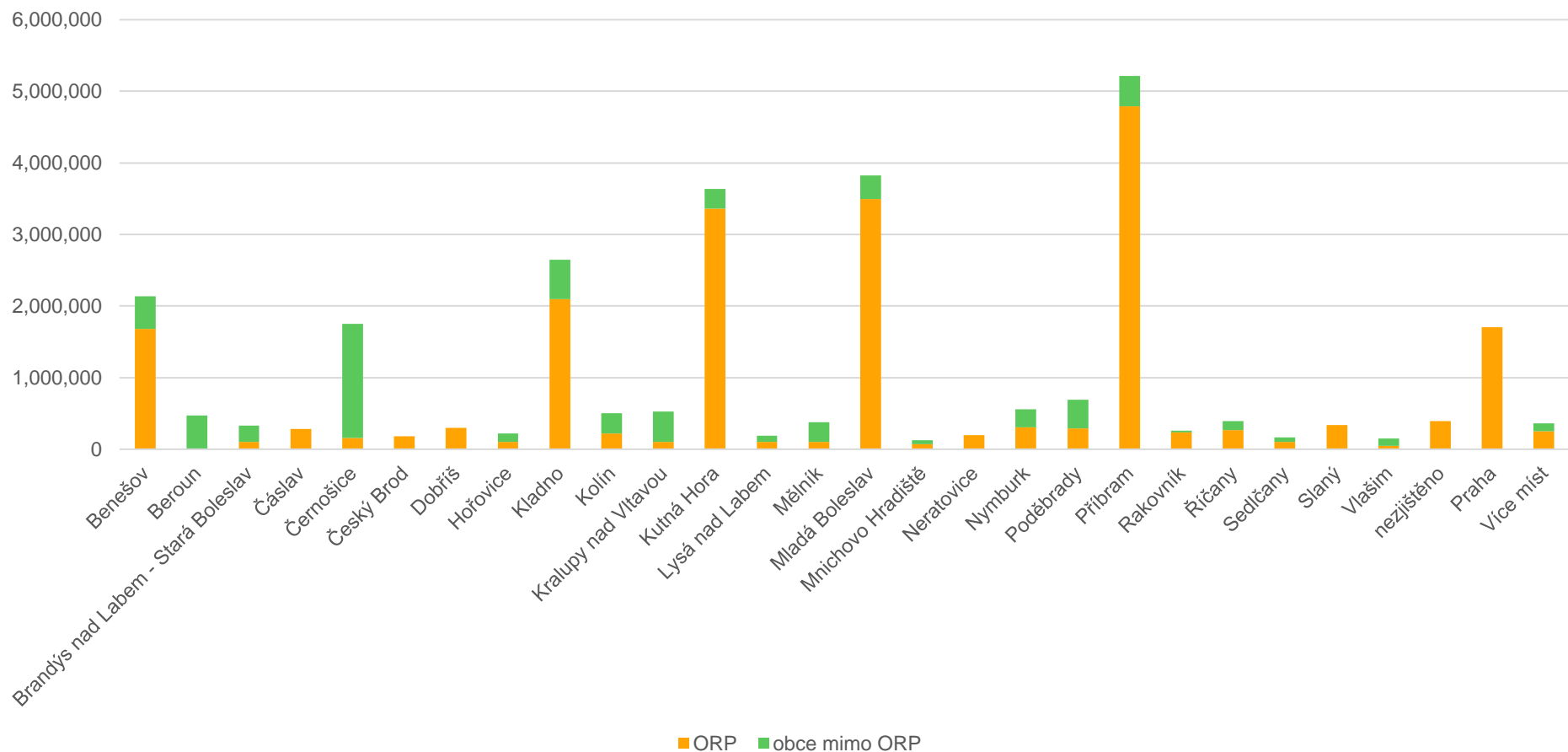
Zdroj dat: Středočeský kraj, 2023, zpracoval: ONplan, 2023

Kartodiagram ukazuje rozdělení objemu udělených dotací na kulturu do správních obvodů obcí s rozšířenou působností Středočeského kraje. Nejvyšší objem dotací směřuje absolutně i v přepočtu na obyvatele do SO ORP Příbram (bezmála 5 milionů korun, tj. 72 tisíc na 1000 obyvatel), Kutná Hora (3,1 milionů, resp. 50 tisíc), Mladá Boleslav (3,7 mil./34 tisíc) a Benešov (1,9 mil./32 tis.). Velkou část těchto dotací však tvoří příspěvky na provoz městských knihoven, které plní regionální funkci. V Příbrami pak významné dotace putují ještě do Divadla A. Dvořáka a ústavu Divadla A. Dvořáka Příbram, která pořádá Hudební festival A. Dvořáka. Vyjma Kladna jsou také více aktivní obce a aktéři v ORP.

Napříč územím však vznikají značné disparity. V SO ORP Votice neobdržel dotaci žádný subjekt a v SO ORP Brandýs nad Labem, Kolín, Mělník a Říčany činily dotace méně než 5 tisíc korun na 1000 obyvatel.

Rozdělení dotací mezi ORP a okolní obce je v regionu velmi různorodé. Například v Čáslavi, Českém Brodě, Dobříši, Neratovicích a Slaném směřuje 100 % prostředků do ORP, v Berouně a Mělníku nebo Černošicích je tomu naopak.

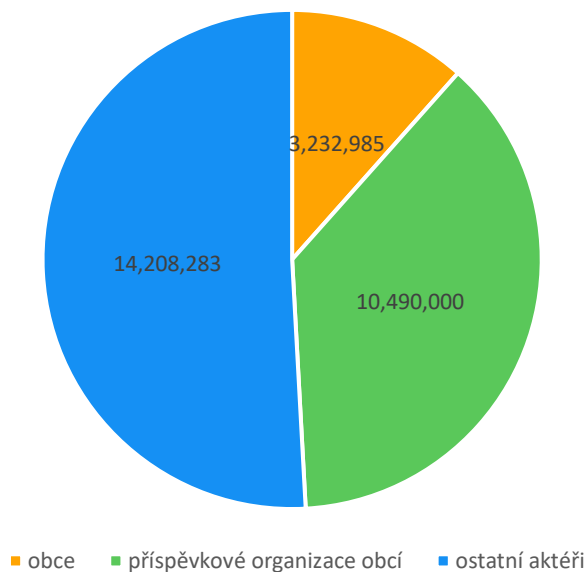
Graf 10 Výše dotací Středočeského kraje v roce 2022 na kulturu dle místa realizace z dotačního fondu (rozdělení na ORP a další místa v rámci SO ORP)

Zdroj dat: Středočeský kraj, 2023

Rozdělení programových dotací koresponduje se silou žadatelů a jejich aktivit, ač se jedná o analýzu jednoho roku, lze předpokládat, že vzhledem k tomu, že značný podíl tvoří financování institucí nebo silných nezávislých hráčů, podobný obraz získáme i v předchozích letech. Většina silných hráčů je koncentrována do ORP, zajímavý je podíl silných hráčů mimo v SO ORP Černošice.

Graf 11 Rozdělení dotací Středočeského kraje na kulturu dle druhu žadatele za rok 2022

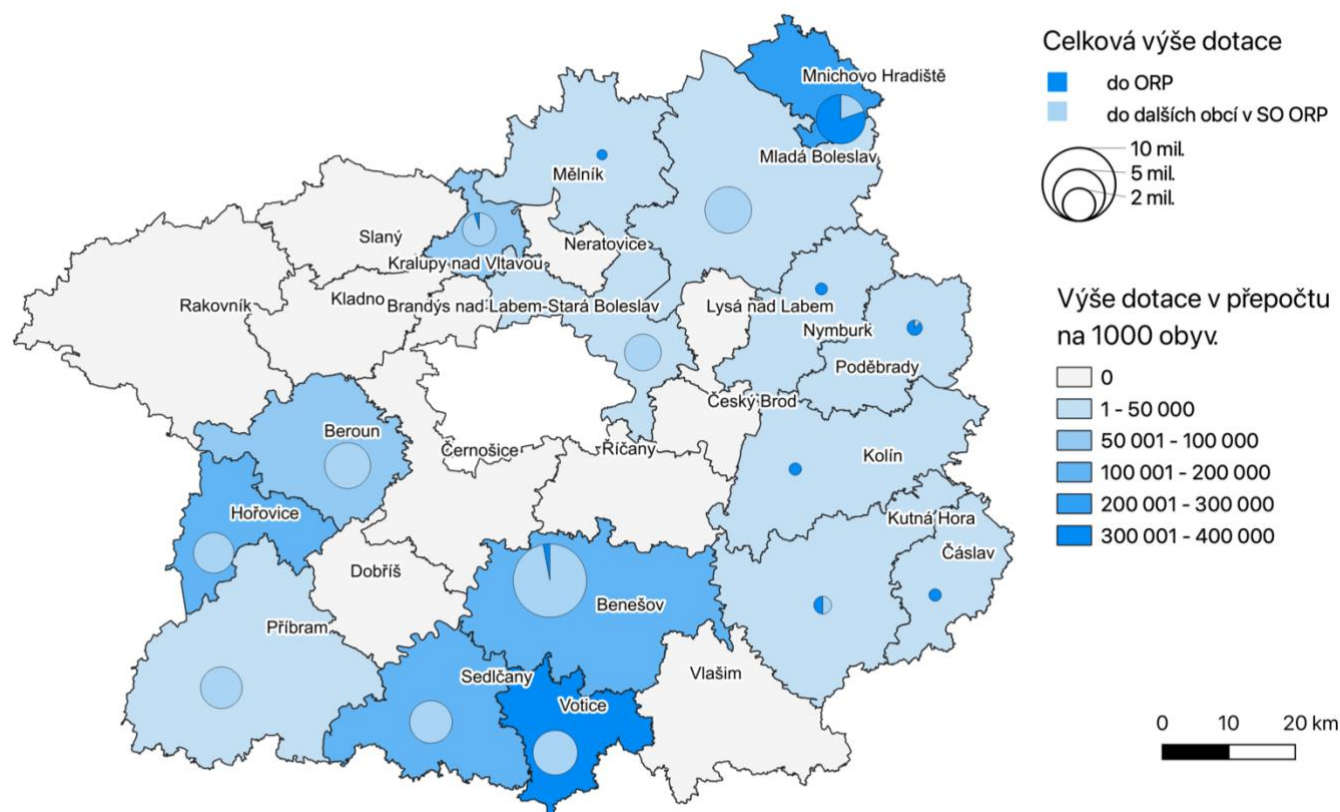
Zdroj dat: Středočeský kraj, 2022

Graf 10 znázorňuje rozdělení dotací na kulturu na základě místa realizace projektu. Pět podpořených projektů se konalo v Praze (tři z nich uskutečnili žadatelé ze středočeského regionu) a jeden v Brně.

Na Graf 11 je vyjádřen podíl dotačních prostředků na kulturu čerpaných samosprávnými celky. Samotné obce se na celkové výši čerpání podílely pouze 12 %, jejich příspěvkové organizace však mají 37% podíl.

Zbytek prostředků byl čerpán ostatními aktéry, tedy jak z neziskového, tak z firemního sektoru.

Obrázek 3 Výše schválených dotací na památkovou péči do SO ORP v Kč za rok 2022

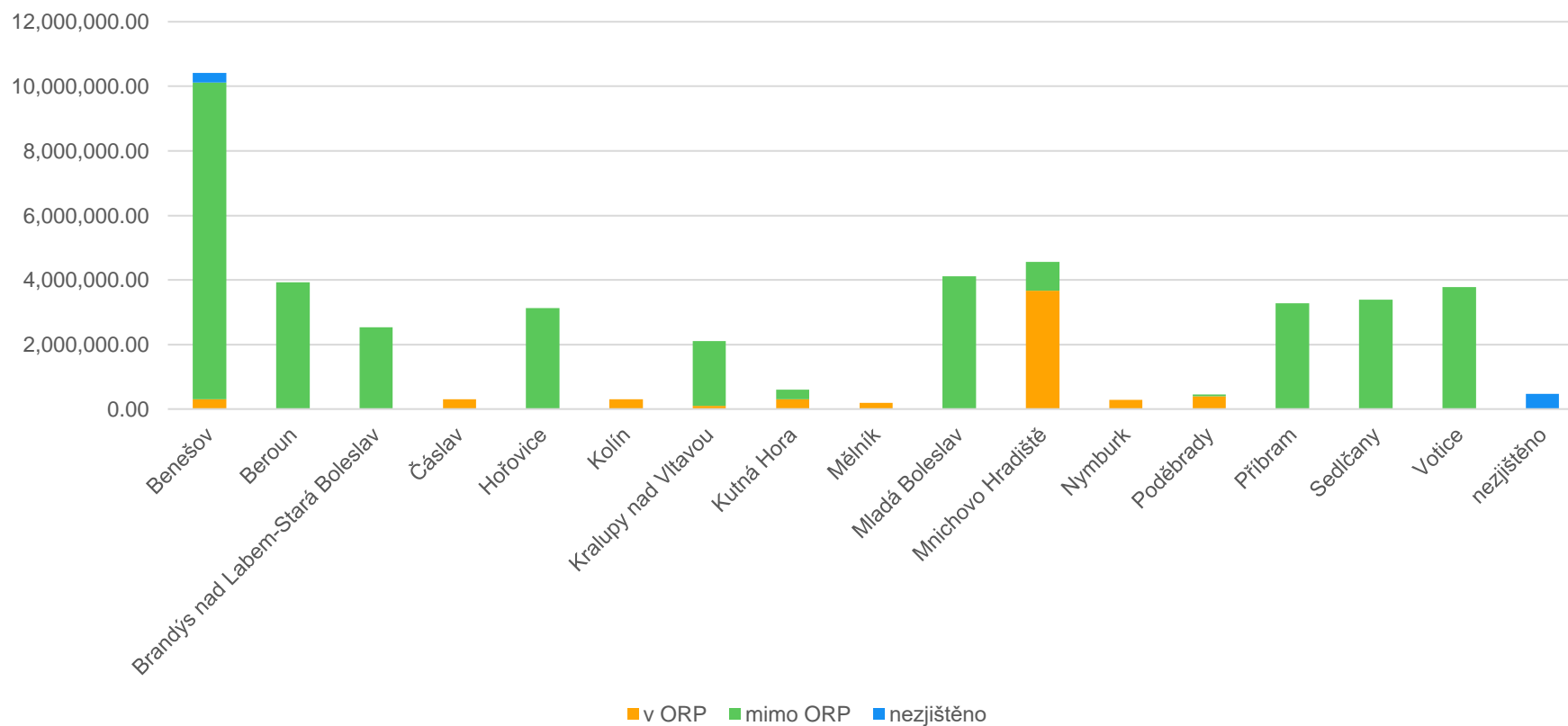
Zdroj dat: Středočeský kraj, 2022, zpracoval: ONplan, 2023

Kartodiagram znázorňuje objem čerpaných dotací na památkovou péči a jejich poměrové rozdělení do správních obvodů obcí s rozšířenou působností Středočeského kraje. Nejvyšší objem dotací v přepočtu na 1000 obyvatel směřoval v roce 2022 do SO ORP Votice (304 tisíc) a Mnichovo Hradiště (254 tisíc), absolutně pak do SO ORP Benešov (10,4 mil.), Mnichovo Hradiště (4,6 mil.) a Mladá Boleslav (4,1 mil)

Koláčový graf u každého SO ORP zobrazuje, kolik z celkové čerpané částky dotací na památkovou péči jde přímo do ORP. Podobně jako u financí na kulturu jsou patrné značné disparity mezi jednotlivými SO ORP. V SO ORP Čáslav, Kolín, Mělník a Nymburk směřovaly všechny dotace do ORP, v SO ORP Beroun, Hořovice, Mladá Boleslav, Příbram, Sedlčany a Votice tomu bylo naopak.

Nutno však dodat, že v případě dotací na obnovu památek se ve většině případů jedná o jednorázové investice a na základě zobrazení jednoho roku nelze regiony porovnat. Nelze tak jako u kultury, kde působí stabilní příjemci a žadatelé, hovořit o trvale aktivních nebo pasivních částech regionu. Potřeba dotací navíc není v porovnání s kulturou příliš ovlivnitelná. Směřuje tam, kde je koncentrace kulturních památek.

Graf 12 Výše dotací Středočeského kraje v roce 2022 na obnovu památek dle místa realizace (rozdělení na ORP a další místa v rámci SO ORP)

Zdroj dat: Středočeský kraj, 2022

5 Srovnání výdajů na kulturu a památkovou péči Středočeského kraje a dalších regionů

5.1 Výdaje krajů ČR na kulturu a památkovou péči

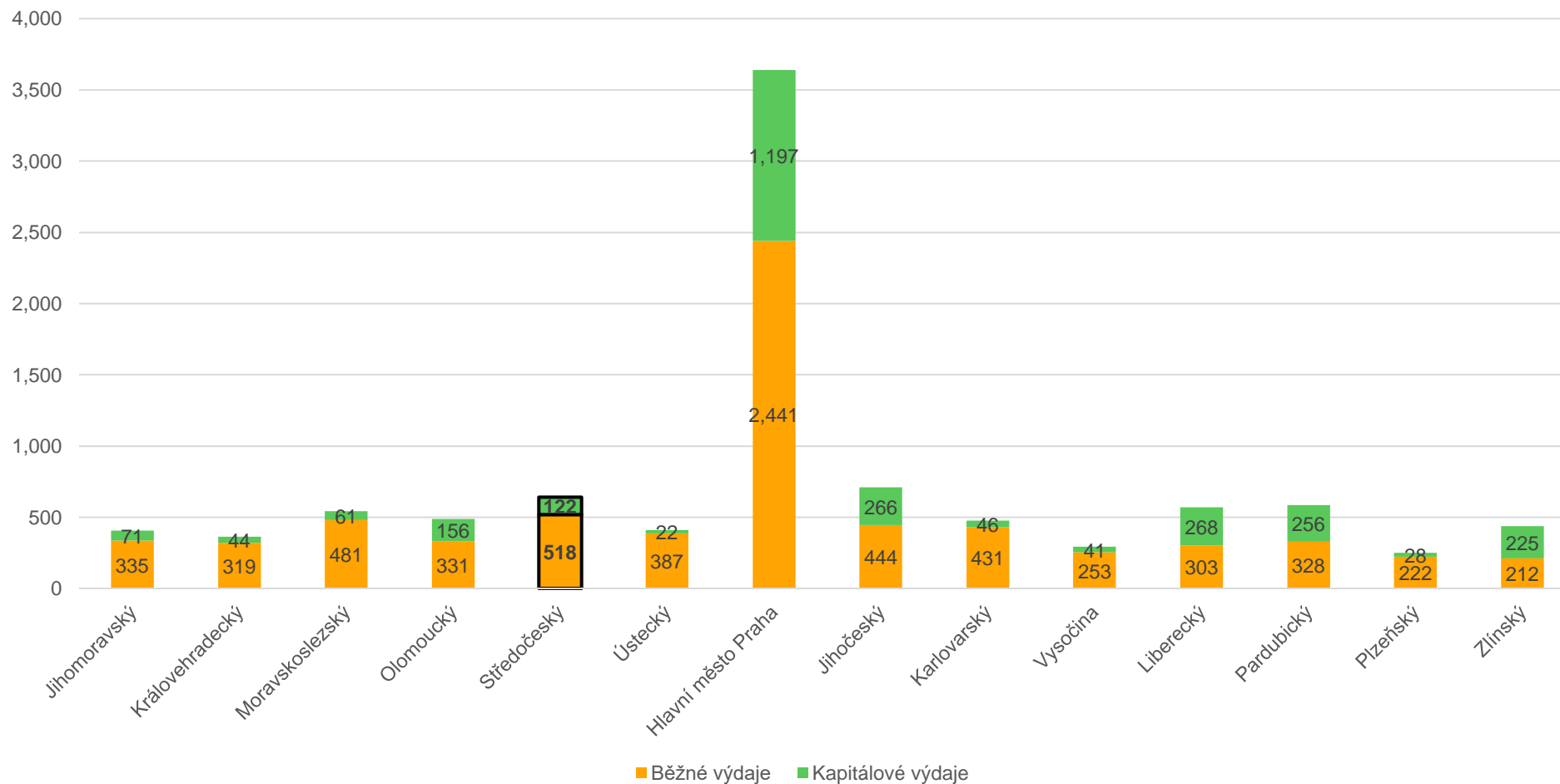
Následující srovnání je založeno na porovnání výdajů krajů ČR v rozpočtovém oddílu 33 – Kultura, církev a sdělovací prostředky.

Analýza se věnuje jak provozním (běžným), tak kapitálovým výdajům za rok 2022. Hlavní část provozních výdajů jde na příspěvkové organizace spravované kraji a tyto výdaje jsou stabilním ukazatelem. Na druhé straně investiční výdaje se mění v závislosti na aktuálních investičních potřebách, často spojených s majetkem kraje, jako jsou budovy kulturních organizací nebo památky. Z tohoto důvodu jsou běžné a kapitálové výdaje uvažovány odděleně.

Je také třeba uvést, že financování Hlavního města Prahy nefunguje stejně jako u jiných krajů, rozdělení gescí mezi město a městské části je jiné než mezi kraj a obce.

Graf 13 srovnává celkové běžné a kapitálové výdaje v roce 2022. Středočeský kraj má v oddílu 33 druhé nejvyšší běžné výdaje ze všech krajů po Praze, zároveň má však ze všech krajů nejvíce obyvatel. Proto je vhodnější porovnat výdaje relativně, tedy ve vztahu k počtu obyvatel.

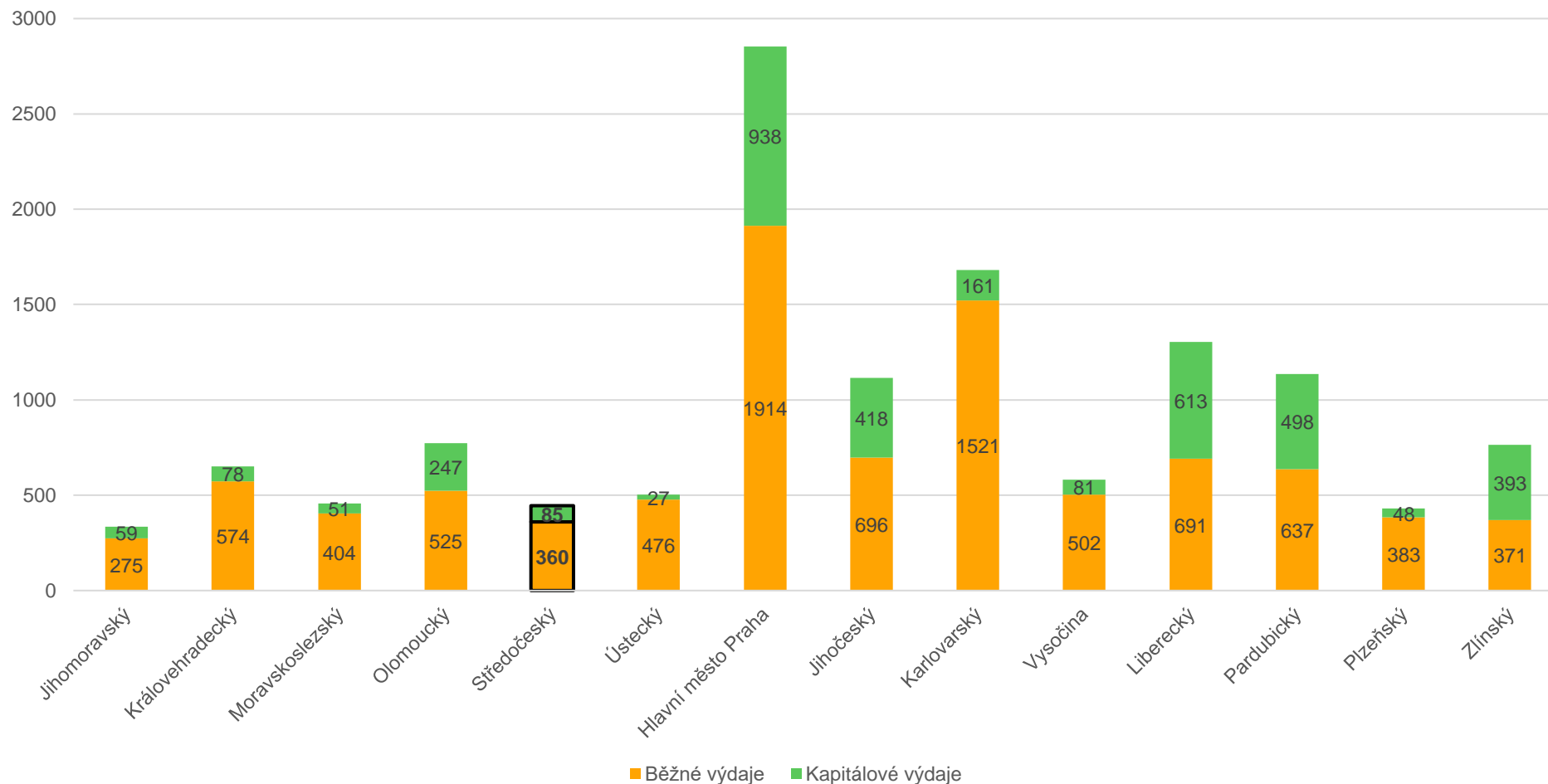
Graf 13 Srovnání výše běžných a kapitálových výdajů na kulturu v jednotlivých krajích za rok 2022 v mil. Kč

Zdroj dat: Monitor státní pokladny, 2023

V přepočtu na jednoho obyvatele jsou běžné i kapitálové výdaje kraje jedny z nejnižších, nižších hodnot dosahoval v roce 2022 pouze Jihomoravský a Plzeňský kraj. Naopak nejvyšší relativní výdaje měla Praha, Karlovarský a Liberecký kraj.

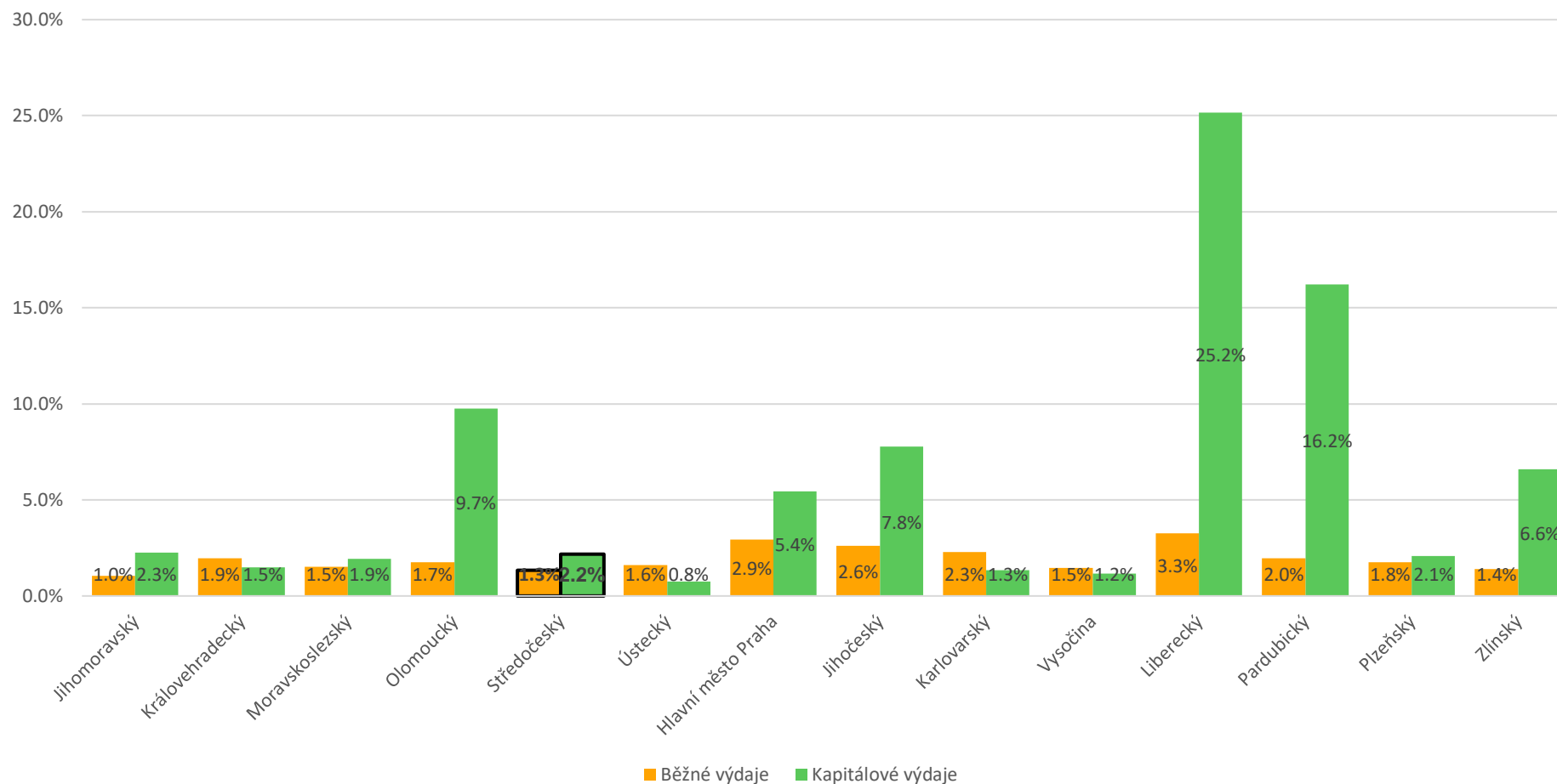
Graf 14 Srovnání výše běžných a kapitálových výdajů na kulturu v krajích za rok 2022 v přepočtu na jednoho obyvatele kraje v Kč

Zdroj dat: Monitor státní pokladny, 2023

I z hlediska podílu výdajů na kulturu z celkového rozpočtu kraje má Středočeský kraj výdaje jedny z nejnižších (druhé nejnižší po Jihomoravském kraji). Nejvyšší část rozpočtu putuje v běžných výdajích do kultury v Libereckém kraji a Praze, v kapitálových výdajích realizoval vysoké investice Liberecký a Pardubický kraj. Je však třeba poznamenat, že kapitálové výdaje se v čase výrazně proměňují dle investičních potřeb.

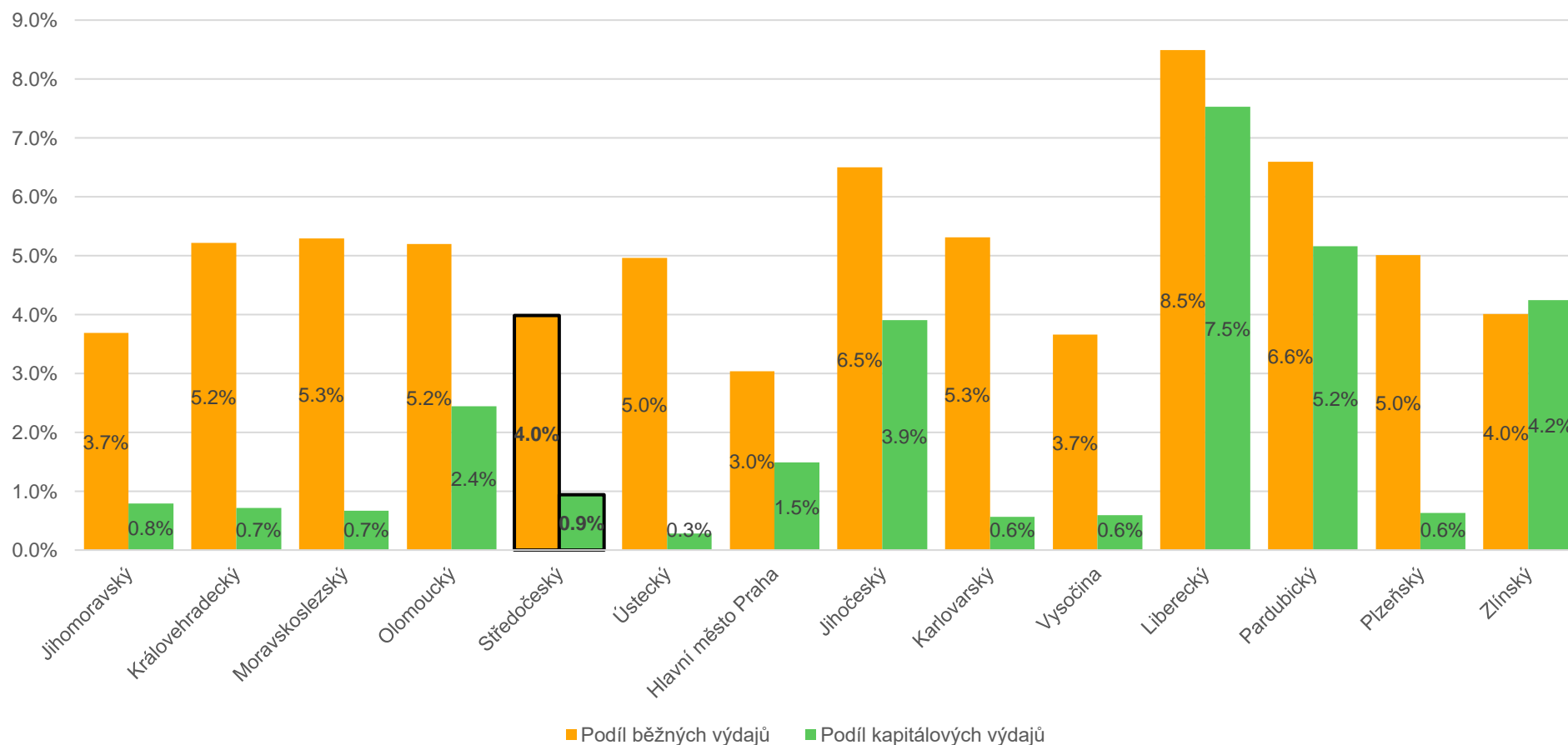
Graf 15 Srovnání podílu kulturních výdajů na celkových výdajích kraje za rok 2022 ve vybraných krajích

Zdroj dat: Monitor státní pokladny, 2023

Stejně jako v případě analýzy rozpočtu Středočeského kraje je vhodné vztáhnout výdaje na kulturu také k daňovým příjmům kraje, což jsou prostředky, jejichž přerozdělení je zcela v gesci krajů. I z tohoto hlediska jsou běžné výdaje Středočeského kraje čtvrté nejnižší, v případě kapitálových výdajů Středočeských kraj v roce 2022 patřil mezi 7 krajů s nízkými investičními výdaji v poměru k daňovým příjmům.

Graf 16 Srovnání podílu kulturních výdajů na daňových příjmech kraje za rok 2022 ve vybraných krajích

Zdroj dat: Monitor státní pokladny, 2023

5.2 Srovnání dotačních programů na kulturu a kulturní dědictví ve vybraných regionech

Následující podkapitola analyzuje rozdíly mezi vybranými kraji v kontextu dotačních programů a přidělených finančních prostředků. Pro srovnání byly po dohodě s Oddělením regionálního rozvoje Středočeského kraje vybrány regiony se srovnatelným počtem obyvatel (Jihomoravský, Moravskoslezský a Ústecký kraj) a expertně byly doplněny regiony, které v nedávné době schválily novou kulturní strategii (Královeshradský v roce 2021 a Olomoucký v roce 2022) a realizovaly zajímavé inovace například ve struktuře dotačních programů směřující k podpoře nezávislých profesionálů a organizací v kultuře.

Informace byly získány z oficiálních webových stránek vybraných krajů a rešerše byla ověřena s pracovníky příslušných gesčních odborů. Cílem srovnání je poskytnout obecný přehled o dotační politice a finančních alokacích v dotčených krajích. V České republice zatím neexistuje národní srovnání tohoto typu, a protože dotační systém každého kraje je odlišný, dostupná data jsou tak pro srovnání omezená.

V příložené tabulce jsou zahrnuty veškeré dotační programy týkající se kultury a památkové ochrany, které dané kraje nabízejí, spolu s částkami vyplacenými v letech 2022 a 2023. Tabulka dále ukazuje počet podpořených žádostí v rámci jednotlivých programů za obě zkoumaná léta. Jelikož každý kraj má svou vlastní strukturu programů, finanční data jsou srovnatelná pouze po jejich zjednodušení na celkové údaje v oblasti dotační podpory kultury a památkové péče.

Tabulka 3 Přehled dotačních programů srovnávaných krajů na roky 2022 a 2023, počtu schválených žádostí a vynaložených prostředků v těchto programech.

Kraj	Oblast	Programy	Podpořené žádosti 2022	Podpořené žádosti 2023	Vynaložené prostředky v roce 2022 v Kč	Vynaložené prostředky v roce 2023 v Kč
Jihomoravský	Kultura	Podpora rozvoje v oblasti kultury, DT1 Podpora projektů v oblasti kultury	128	123	8 770 000	9 825 000
		Podpora rozvoje v oblasti kultury, DT2 Podpora projektů v oblasti nemateriálních statků zapsaných do Reprezentativního seznamu nemateriálního kulturního dědictví lidstva (UNESCO)	4	4	230 000	175 000
		Muzejní noci a noci kostelů	22	23	1 000 000	984 000
	Památková péče	Podpora památek místního významu	36	48	1 500 000	1 500 000
		Podpora rozvoje v oblasti kultury a památkové péče, DT1 Podpora projektů v oblasti památkové péče – nemovité kulturní památky	55	58	13 313 000	1 5147 000

		Podpora rozvoje v oblasti kultury a památkové péče, DT2 Podpora projektů v oblasti památkové péče – restaurování nemovitých a movitých kulturních památek	26	30	2 687 000	3 353 000
Královeshradecký	Kultura	Kreativní vouchery pro kulturní dědictví	3	5	289 375	370 670
		Podpora činnosti muzeí a galerií	22	22	2 030 000	2 098 000
		Podpora kulturních aktivit	75	63	4 630 000	4 120 000
		Podpora mobility v kultuře	8	7	560 000	433 000
		Podpora zachování nemateriálního kulturního dědictví	14	19	800 000	800 000
		Rezidence v oblasti kultury	8	7	400 000	400 000
		Podpora aktivit spojených s kandidaturou Broumova na Evropské hlavní město kultury 2028		13		3 000 000
		Za kulturou v Královeshradeckém kraji		14		980 000
	Památková péče	Obnova historických varhan	8	7	750 000	830 000
	Obnova památkového fondu	67	72	11 830 000	15 193 000	
Moravskoslezský	Kultura	Podpora natáčení audiovizuálních děl	5		3 997 370	
		Program podpory aktivit příslušníků národnostních menšin žijících na území Moravskoslezského kraje	15	16	1 078 500	1 240 000
		Program podpory aktivit v oblasti kultury	63	66	11 967 500	13 549 300
	Památková péče	Program obnovy kulturních památek a památkově chráněných nemovitostí	38	35	14 279 800	14 224 600
		Program obnovy památek nadregionálního významu	10		30 000 000	
Olomoucký	Kultura	Program na podporu investičních projektů v oblasti kultury	14		4 000 000	
		Program na podporu stálých profesionálních souborů	5	5	14 500 000	15 000 000
		Program podpory kultury	245	315	29 175 000	24 275 000

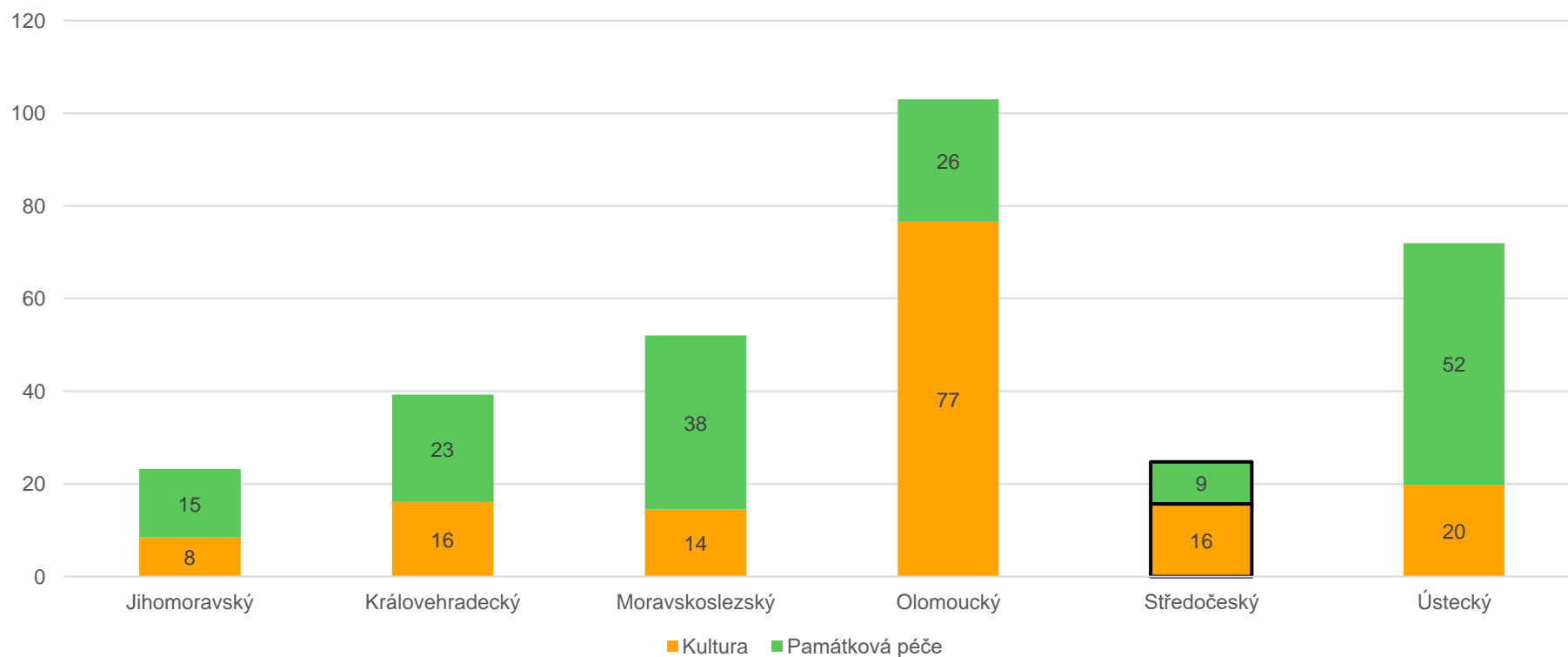
		Program na podporu pořízení drobného majetku v oblasti kultury			36		1 224 000
		Víceletá podpora významných kulturních projektů			16		10 610 000/1 rok
	Památková péče	Obnova kulturních památek		59	63	12 000 000	13 500 000
		Obnova staveb drobné architektury místního významu		28	31	1 500 000	1 000 000
Obnova nemovitostí, které nejsou kulturní památkou, nacházejících se na území památkových rezervací a památkových zón a jejich ochranných pásem		14	9	3 000 000	2 000 000		
Středočeský	Kultura	Program pro poskytování dotací na podporu kultury	Podpora kultury	104	102	610 000	9 000 000
			Podpora činnosti organizace	8	9	9 234 313	500 000
			Podpora významných výročí	11	13	550 970	1 000 000
			Podpora publikační činnosti, audiovizuálních projektů a nových médií	8	6	1 000 000	500 000
		Program pro poskytování dotací na podporu základních knihoven	Základní knihovny – vybavenost	26	30	690 000	1 821 700
			Základní knihovny – S knížkou do života	13	14	1387485	187 300
		Divadla			6		137 232
		Individuální dotace			4		4 580 000
		Koncepce RF knihoven			4		2 425 500
	Program pro poskytování dotací na podporu regionálních funkcí statutárních divadel		6	3	8 292 000	3 999 000	
	Památková péče	Program pro poskytování dotací na obnovu památek	Obnova kulturních památek	32	28	4 580 000	7 499 497
			Obnova památek určených ke společenskému využití	12	11	8 000 000	30 500 000

Ústecký	Kultura	Program podpory aktivit stálých profesionálních divadelních souborů a hudebních těles	4	4	10 000 000	10 000 000
		Program podpory regionální kulturní činnosti	82	62	5 879 300	10 264 960
	Památková péče	Program na záchranu a obnovu drobných památek a architektury dotvářející kulturní krajinu	16	11	1 281 500	1 098 580
		Program na záchranu a obnovu kulturních památek	38	136	20 300 200	61 617 433

Zdroj dat: webové stránky uvedených krajů, informace doplněny krajskými úřady, 2023

Objem prostředků vynaložených na kulturu v přepočtu na jednoho obyvatele byl ve Středočeském kraji v dotačních programech na rok 2022 spolu s Královéhradeckým krajem uprostřed, v památkové péči byly však výdaje kraje nejnižší ze všech srovnávaných. Královéhradecký a Olomoucký kraj integrovali do dotačních programů okruhy, které významně cílí na profesionální aktéry (umělecké rezidence, mobilita, kreativní vouchery pro muzea, pořízení drobného majetku, v případě Olomouckého kraje je také podpora stálých profesionálních souborů 4x vyšší než v kraji Středočeském).

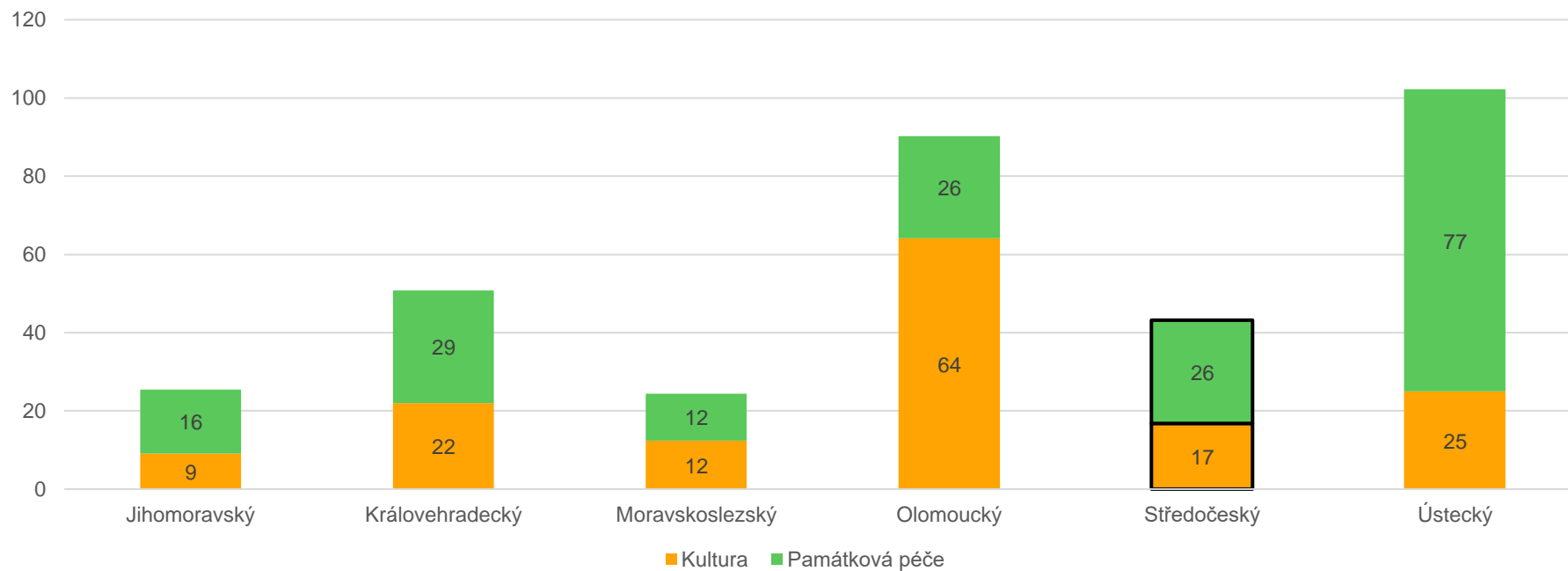
Graf 17 Celkové vynaložené prostředky do všech dotačních programů v oblasti kultury a památkové péče na rok 2022 v přepočtu na obyvatele v Kč.

Zdroj dat: webové stránky uvedených krajů, informace doplněny krajskými úřady, 2023

V programech na rok 2023 byl Středočeský kraj v oblasti kultury čtvrtý, v oblasti památkové péče však ve Středočeském kraji došlo k výraznému nárůstu vynaložených prostředků a kraj se posunul z posledního na sdílené třetí místo (spolu s Olomouckým krajem).

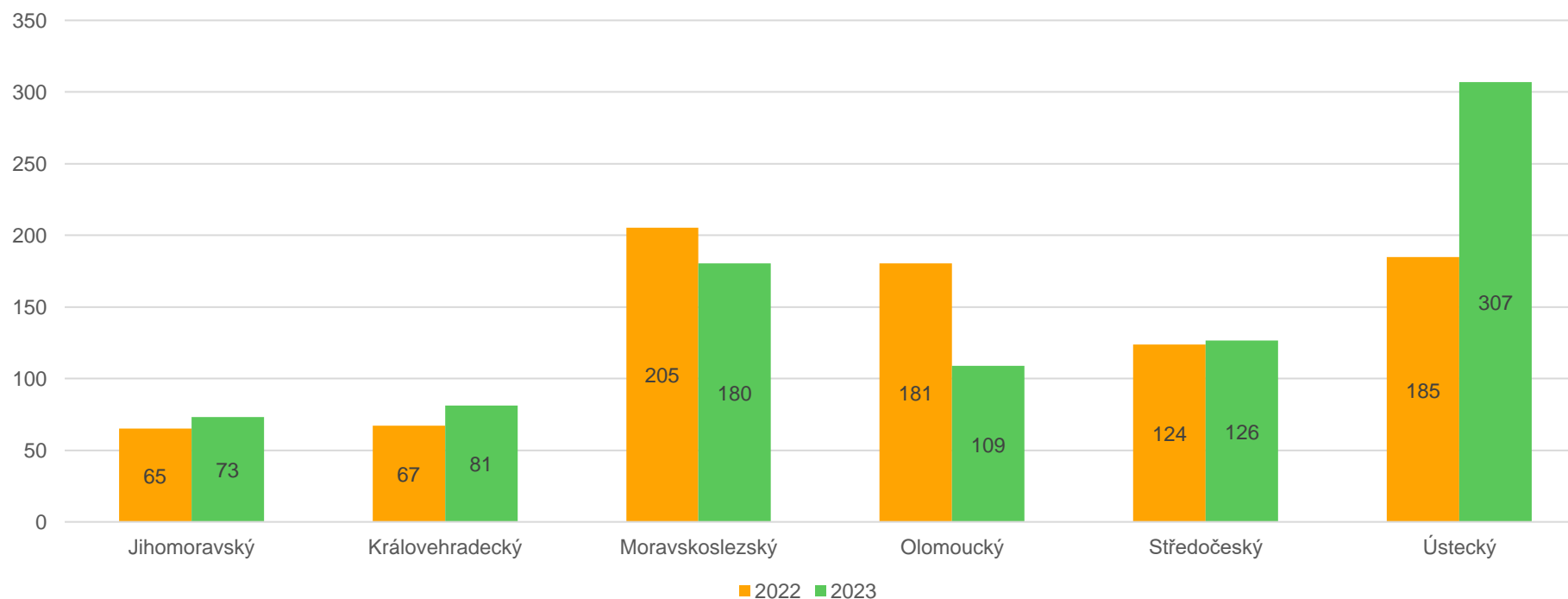
Graf 18 Celkové vynaložené prostředky do všech dotačních programů v oblasti kultury a památkové péče na rok 2023 v přepočtu na obyvatele v Kč

Zdroj dat: webové stránky uvedených krajů, informace doplněny krajskými úřady, 2023

Graf 19 zobrazuje vynaložené prostředky v dotačních programech na roky 2022 a 2023 přepočtené na jednu žádost. Ve Středočeském kraji zůstala tato částka na rozdíl od ostatních krajů téměř stejná. V Olomouckém a Moravskoslezském kraji tato částka meziročně výrazně klesla, tyto kraje se totiž rozhodly podpořit více projektů, avšak nižšími částkami. V ostatních krajích došlo ke zvýšení, v Ústeckém kraji dokonce o dvě třetiny.

Graf 19 Výše vynaložených prostředků v dotačním programu na kulturní aktivity v přepočtu na jednu schválenou žádost v letech 2022 a 2023 (v tis. Kč)

Zdroj dat: webové stránky uvedených krajů, informace doplněny krajskými úřady, 2022 a 2023

5.3 Čerpání dotačních programů Ministerstva kultury na kulturu a památkovou péči ve Středočeském kraji

V kapitole 4.1. a 4.3. bylo zobrazeno, kam míří krajské peníze na území Středočeského kraje skrze příspěvkové organizace a skrze úspěšnost žadatelů o krajské dotace. Obdobně by bylo zajímavé porovnat, kam míří, skrze příspěvkové organizace Ministerstva kultury a na základě úspěšnosti žadatelů o dotace, finance státu do jednotlivých krajů. Pro zpracování těchto informací však neexistují ucelené zdroje.

Závěry, které zmiňujeme níže byly formulovány na základě analytické části Strategie rozvoje kultury, kulturního dědictví a kulturních a kreativních odvětví pro Královehradecký kraj 2022–2030, pro kterou si Královehradecký kraj nechal zpracovat ucelená data na základě různých dílčích zdrojů dostupných na MKČR.

Hlavní město Praha získalo v roce 2018 ze všech dotačních programů 269 mil. Kč, tj. necelých 50 %, z této částky 80 % tvoří dotace z programu pro kulturní aktivity. Celková alokace na dotační programy MKČR tvořila 605 mil.

Aktéři ve Středočeském kraji, jak zřizované, tak nezřizované instituce získaly ze všech programů MKČR 18 362 tis.

Co se týče porovnání čerpání celkové částky aktéry v území v oblasti kultury byl Středočeský kraj na osmém místě, v přepočtu na jednoho obyvatele skončil jako poslední.

V čerpání prostředků aktéry z programu Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím ORP v roce 2018 byl Středočeský kraj s celkem 20 mil. první, stejně jako v čerpání z programu Záchrany architektonického dědictví s celkovými 40 mil.

6 Souhrn zjištění kapitoly

- Celkové výdaje kraje se za 8 let zvýšily o 146 %.
- Neinvestiční výdaje z vlastních financí Středočeského kraje i daňové příjmy se během sledovaného období téměř zdvojnásobily, podíl výdajů na kulturu se pohybuje mezi 4,5 a 5,4 %, resp. 4,5 až 5,9 %.
- Kraj financuje kulturu především z vlastních prostředků, u neinvestičních výdajů to bylo z 99 %, u investičních výdajů zhruba z poloviny
- Převážná část financí směřovala v roce 2022 do podpory činnosti muzeí a galerií (73 %).
- Oblast kultury podporována především z Fondu kultury a obnovy památek, podíl prostředků alokovaných do tohoto fondu dosáhl v roce 2022 7,3 % všech fondů.
- Dotace do kultury a kulturního dědictví se od roku 2019 pohybují mezi 70 a 80 miliony korun, většina byla rozdělena prostřednictvím programů
- Kraj zřizuje celkem 18 příspěvkových organizací v oblasti kultury a kulturního dědictví, které v roce 2022 financoval 882,4 miliony korun. Největší objem prostředků směřoval do okresů Kutná Hora, Praha-západ, Příbram a Kladno
- V přepočtu na obyvatele měly nejvyšší výdaje na kulturu SO ORP Čáslav, Sedlčany, Kutná Hora, Příbram a Benešov, mezi okresy pak Kutná Hora, Příbram a Kladno.
- Dotace na kulturu směřovaly v roce 2022 především do SO ORP Příbram, Kutná Hora, Mladá Boleslav a Benešov, a to prostřednictvím regionálních knihoven. Napříč územím vznikají značné disparity a také rozdělení dotací mezi ORP a okolní obce je v velmi různorodé.
- Obce se podílely na čerpání dotací na kulturu z 12 %, příspěvkové organizace 37 %.
- Dotace do památkové péče směřovaly v přepočtu na obyvatele především do SO ORP Votice a Mnichovo Hradiště, absolutně do SO ORP Benešov, Mnichovo Hradiště a Mladá Boleslav, opět zde byly výrazné rozdíly v rozložení mezi ORP a okolní obce.
- Středočeský kraj má v oddílu 33 druhé nejvyšší běžné výdaje ze všech krajů po Praze, v přepočtu na jednoho obyvatele dosahoval nižších hodnot běžných výdajů na obyvatele v roce 2022 pouze Jihomoravský a Plzeňský kraj.
- Poměr běžných výdajů na kulturu z běžných výdajů kraje byl 2. nejnižší po Jihomoravském kraji. V porovnání výdajů v poměru k daňovým příjmům (o jejich rozdělení rozhoduje kraj) patřil Středočeský kraj mezi 7 krajů s nízkými hodnotami.

- Objem prostředků vynaložených v dotacích na kulturu v přepočtu na jednoho obyvatele byl v kraji v roce 2022 druhý nejnižší, v památkové péči byly však výdaje kraje nejvyšší ze všech srovnávaných. V roce 2023 byla situace v kultuře stejná, v památkové péči byl kraj třetí.
- Kraj má nejnižší alokovanou částku v přepočtu na jeden projekt ze všech srovnávaných krajů

7 Návrh hodnot a problémů

Návrh je připraven na základě dostupných dat, teze musí být korigovány a doplněny na základě zpětné vazby. Do hodnot a problémů nebyly zařazeny teze, které představují z expertního pohledu spíše konstatování faktů, byly zde umístěny závěry, které lze považovat za hodnotící a lze k nim přiřadit „plus“ nebo „minus“ a je možné se o ně opřít při návrhu strategie.

Hodnoty

- Výdaje na kulturu v absolutních číslech trvale rostou
- Zvyšuje se podíl dotací, které kraj čerpá na investice z dotačních zdrojů
- Kraj se podílí na financování kulturní nabídky prostřednictvím zřizovaných muzeí a krajské knihovny ve většině ORP
- Roste podíl Fondu kultury a obnovy památek na celkové alokaci krajských fondů
- Rozložení programových dotací na kulturu a památkovou péči zapojuje do hry i části kraje, kde je slabší ve kterých nejsou PO výrazně financovány

Problémy

- Klesá podíl neinvestičních výdajů na kulturu na celkových výdajích kraje z vlastních krajských financí
- Nerovnoměrné rozložení výdajů kraje do příspěvkových organizací a výdajů na kulturu ORP – silné jsou pouze okresy Kutná Hora, Příbram a Kladno
- Finance kraje skrze p. o. a dotace na kulturu se mimo pražský prsteneček nejméně projevují v okresech Mělník a Nymburk
- Kraj má třetí nejnižší výdaje na kulturu v přepočtu na jednoho obyvatele ve srovnání s ostatními kraji a druhé nejnižší % běžných výdajů na kulturu v poměru k běžným výdajům kraje.
- Nízká alokace programových dotací v přepočtu na obyvatele v porovnání s ostatními kraji
- I přes blízkost metropoli, ve které je velký potenciál nezávislých progresivních a profesionálních aktérů, kteří by mohli spolupracovat ve Středočeském kraji, je struktura programů spíše konzervativní
- Dle údajů z roku 2018 je občanská společnost slabá v získávání dotací z ministerstva kultury v porovnání s ostatními kraji